

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Reflexii

(***) Dintre cei cari își zic români, abia poate Burdea și Șeghescu să fie mulțămiiți cu proiectul de budget prezentat camerei ungare de ministrul Lukács. Noi ceștialaltii urmărim cu inima sângerată marea de cifre, cari se înșiruie înfiorătoare pe dinaintea ochilor noștri, ca tot atâtea atentate îndreptate împotriva noastră. Neliniștea noastră crește an de an, căci niciodată nu s'a votat vr'un budget, care să aibă în vedere interesele noastre. Ne-avem și noi neajunsurile, ne-avem și noi sărăcia noastră, avem și noi dorințe de înaintare, dor de întărire în cultură și vrere de a înainta pe tărâmul economic, dar stăpânirile acestui stat nu vor să știe de toate aceste dorințe și vreri, ci gândurile lor se îndreaptă spre un singur neam: spre neamul unguresc, și vrea întărirea unei singure clase: a clasei bogate, a clasei care-și trage originea din niște vremuri uitate, dar pline de o inchipuită glorie.

Ministrul Lukács, ca toți antecesorii săi are intenția, ca să contribuie cu toată puterea ce i-o dă budgetul la dezvoltarea instrucției populare, medii și superioare, la îmbunătățirea situației materiale a oficanților de stat, comitatenzi și comunali, ca și a învățătorilor, la renovarea gărilor din Budapesta; dorește înfăptuirea universității a treia, zidirea noului Teatru național, transformarea armatei de apărare etc... etc...

Ei bine, căutați în aceste câteva intenții ceva care s'ar părea că ar sluji și interesele românești. Nu veți afla nici atâta

cât un grăunte de muștar. Căci instrucția poporală nu va fi dezvoltată în înțelesul dorit și de noi, școale medii nouă nu ni-se vor zidi, școale superioare nu ni-se vor ridica; învățătorii noștri nu vor fi răsplătiți pentru munca ce o vor desfășura pentru întărirea și lățirea culturii românești, oficanții noștri de stat, comitatenzi și comunali cu nimic nu vor fi răsplătiți, căci nu-i avem, gările din Budapesta n'au nici în clin nici în mână cu noi; universitatea a treia va fi pur ungurească și nimica din încăperile ei nu va rosti vorbă românească; noul teatru național va fi un focalar de cultură ungurească de cea „națională”, va fi farul splendidei culturi a „națiunii”.

Noi suntem deci o nenorocită misera plebos contribuens, esclusă cu desăvârșire din cadrele vieții constituționale. Toate dorurile noastre omenești trebuie să ni-le înăbușim în suflet și — să, tăcem. Zădarnic cerem instrucție poporală pur românească, motivându-ne această dorință cu chestiunea de a fi sau a nu fi a neamului românesc sau chiar și cu înalte rezoane de stat, cari toate întăresc adevărul, că: tăria statului atârnă dela generala mulțumire a cetățenilor cari îl alcătuiesc; zădarnic batem la porțile justiției, administrației, căci cătușele lor nu se sfarmă, dincolo de aceste porți noi nu putem străbate, decât poate numai cu primejdia vieții, sau aplicând asupra ființei noastre o astfel de operație, care din întregi cum am fost, să ne transformăm în ceva, care aduce a umbră și vis; zădarnic cerem și noi teatru românesc, nimenea nu ne aude, budgetul de loc nu tresare la strigătul nostru; zădarnic cerem universitate

românească, căci acest drept elementar întâmpină adeseori chiar și în șirurile noastre un binevoitor zâmbet de milă.

Iată deci, că jertfele ce le aducem noi statului, întâmpină din partea celor cari îl conduc o ignoranță, care trebuie să ne umple sufletul de îndârjită mâhnire. Căci fără preț sunt jertfele noastre de bani și sânge și ne pare prea brutală *puterea* care singură vrea să fie instituție de drept. Trei milioane și jumătate de oameni au dreptul să pretindă alte considerații, căci acești oameni formează unul din puternicii stâlpi, pe care se razimă cu nădejde nu numai statul ungar, ci întreagă monarhia austro-ungară.

Dar nu numai justele noastre pretenții naționale sunt scoase de sub protecția budgetului, ci acesta ignorează cu desăvârșire intenția de a crea și pe seama neamului românesc un isvor aparte de venit. E lăsat simplu în plata sfântului, avizat exclusiv la puterile sale proprii. Nicăiri poate nu există un popor, care să aibă o situație mai mășteră decât poporul românesc din Ungaria, nicăiri nu cred să existe vr'un popor, care să fie cu desăvârșire părăsit de stat și condamnat, ca el să fie numai vacă de muls pentru aspra mână a aceluia.

Căci să punem cazul de pildă, că într'un moment dat i-ar seca românului întreagă energia, cu care-și agonisește pâinea; sau să punem cazul, că vre-o răzbuțătoare putere cerească i-ar pustii într'o bună zi tot ce bruma de avere mai are el... Ce-ur urma? Fără îndoială: pieirea unui neam nenorocit.

Moara popii

De Const. A. Giulescu.

Intr'un amurg de toamnă mă aflam pe malul Oltului, tocmai în locul unde trece pe lângă cătunul Mojiștei, în apropiere de Vadul Grecului.

Cum se apropia soarele de scâpătat, îmi luam traista cu aruncăturile, vre-o două bucățele de cascaval, ori mămăliga rece, și în mai puțin de două ceasuri înjumătățeam traista cu crapi și săbioare.

Îmi alegeam în totdeauna locul unde apa curge liniștită. La o cotitură, unde mișuna peștele în bătaia soarelui, acolo mă așezam pe iarba verde; și după ce aruncam sforile în largul Oltului, îmi răsuceam o țigare, pândind cu băgare de seamă semnalul plutei, pe care o tremurau valurile mici, guralive.

Din spre pădurea de fagi cobora glasul plângător al clopotului dela Schit, iar dela vadul Grecului venea pe albia Oltului hăulitul podarului, care mâna un pod umblător încărcat cu vite și lume călătoare din Argeș.

Soarele se pitise în dosul unui pisc, rumenind pădurea și miriștile de secară ce stăteau cățarate pe coasta dealului din spre răsărit.

Viața satului se lămurea tocmai sub poalele pădurii, iar pe sub norii călători treceau stoluri de porumbei sălbatici, perzându-se în negurile codrului.

Oltul se ducea leneș, oboșit par'că; scăpat din lupta încercată printre vâgăuniele munților,

prin copcile stâncilor peste care se aruncă supărat, trezind vâlcelele prin huetul lui năbădăios.

Se înoptase. Lucafărul strălucea sus de-a-supra pădurei îngălbenite, ca o făclie aprinsă la capul unui mort. Mă pregăteam să plec. Când din susul apei se desluși glasul răgușit al lui nea Toma podarul. De altfel mă căuta în ficcare seară pe vremea asta, în cotitura Oltului, la vârtoape, căci găsea la mine gologani și tutun bun; iar când mă însoțea până la curte îl cinsteam adesea cu rachiu și pâine dospită.

Era sfătos nea Toma, și totdeauna cu voce bună. Nu știa ce-i necazul, dar nici durerea; căci ori ce ar fi dat peste el nu-l clătina. Ci ca un fel de mângâiere se încuraja singur: Așa mi-a fost scris, ce vrei să faci? Apoi ca și cum ar fi tras cu buretele peste cele petrecute, mergea voios mai departe.

Nu se însurase; căci așa gândea el: „nevasta e mare pacoste la casa omului”. Ci trăia singur pe malul Oltului, îndeletnicindu-se ca podar, cu trecerea călătorilor de pe un mal pe celalt.

Cu mine îi plăcea să stea de vorbă, căci îi ascultam toate năsbățiile; dar și eu perdeam de multe ori ceasuri întregi ascultându-l.

Și avea Toma o vorbă blândă, mângâietoare, că par'că te fura în lumea basmelor când începea să-ți povestească din vremea de demult.

Îmi ziceam: „acum trebuie să aibă mare chef de vorbă”, căci îl auzeam de departe bodogăniind singur. Se vede că-i mersese bine în zina aceea, căci mă striga cu glas tare, și la răstimpuri îi

trăgea și câte un chiot prelung, de răsunau viile.

Auzindu-l că se apropie, m'am sculat de pe dunga malului și am pornit încet, încet pe marginea unui lan de porumb.

La cotitură îl zării venind. Mă pitii atunci în porumbiște să treacă. Cânta ușor o doină, și par'că-l furaseră gândurile, ducându-l în vremea când visele tinereții îi așterneau în cale numai flori.

Am mers o bucată de drum în urma lui, până se apropia să treacă podul de peste răușorul Valea-Seacă. Atunci îl strigai pe nume, și întorcându-se la mine îmi zise:

— Dar de unde răsăriși?

— Hei, veneam pe urma dumitale și ascultam doina pe care o cântai. Zi înainte.

— Nu mai cânt acum. Îmi adusesem și eu aminte din tinerețe, de pe vremea când eram flăcău. Acum am îmbătrânit, dar inima mi-i tot tânără...

Și schimbând vorba îmi zise:

— Făcuși ceva la Olt?

— Ia uite-te. Traista mai mult de jumătate.

— Bată-te norocul. Și eu îți mai adusei încă pe atâta. Dar nu-i nimic. Al meu e de alt neam. Il lui din coșurile dela bălți. Am caracudă, biban, și câteva nesipăriți. E bun saramură... Și cu două chile de vin...

Dinspre munte se ridicau nori grei de ploae. Valea seacă se arunca spumoasă peste petrișul rostogolit în cale. Luminile se aprindeau în căminele dela piciorul dealului. Și mai întunecat se făcea codrul. Stelele spuzeugă în adâncul cerului,

Tocmai din motivul acesta putem zice, că scumpetea, pe care o pricinuesc grelele contribuții cetățenești, în primul rând atinge neamurile nemaghiare, și numai în al doilea rând plebea maghiară. Neamul maghiar are doar o soartă cu mult mai bună decât nemaghiarii. Din sânul lui se recrutează aproape toți oficanții țării, lui îi stă deschisă justiția, administrația și toate instituțiile publice. Nemaghiarilor? Nimic. Și dacă dările cresc, asta funcționarii maghiari n'o simt așa de tare, căci în raport cu ridicarea contribuțiilor, li-se urcă și lefurile, li-se adaugă deci plusul de dare la leafă. Nouă? Noi n'avem privilegiul să fim slujbașii statului, și deci nouă nu ni-se ridică nici o leafă, ci suntem condamnați, ca din acelaș venit să contribuim tot mai mult și mai mult la sarcinile statului. Truda noastră trebuie să fie tot mai încordată, pentru că să putem face față multelor greutăți.

Nu mai vorbim de sârmanul nostru popor. El e condamnat să fie legat de aceeași glie, pe care au lucrat-o părinții lui; dar glia devine tot mai mică, căci stăpânii ei se înmulțesc mereu, fără ca ea să-și schimbe mărimea. Nimenea dintre cei cari chemați ar fi să se îngrijească de ei, nu năzuește ca să adauge ceva la glia așa de îmbucătățită și așa de micșorată. Colonizările nu se fac de dragul lor, ci pentru ca ruina lor să fie și mai asigurată.

Maghiarul e sprijinit din greu, din milioanele publice i-se cumpără pământ, i-se pune la dispoziție toate mijloacele trebuincioase pentru cultivarea aceluia, i-se dă pâine și sare, i-se reîntoarce iară și iară plusul de dare, ce-l dă. Ciangăului adus în Ungaria cu sila din Bucovina și alte părți, i-se dă mură în gură, e venit în marea de români, e răsfățat, e alintat și pe deasupra i-se pune la gât un clopot, un clopot de mare, care are să sune, să vuiască înfricoșat, când marea e turburată, când valurile provocate de cine știe ce furtună neîmpăcată, încep a alerga spre țărmuri purtând pe coama lor icoana morții.

Deci scumpetea nu pe maghiari, ci pe nemaghiari îi atinge în prima linie, căci față de aceștia singuri își află explicare

raportul pus între scumpete și urcarea bugetului...

Nedreptate, multă nedreptate! Și de aceea noi nu vom putea aproba niciodată un budget, care ignorează așa de evident interesele noastre naționale și, care are vădită intenție de a da în lumea civilizată de azi o formă legală canibalismului, alinând foamea unora cu sângele și carnea altora. Când ni-se va da și nouă barem atâta, cât dăm noi, atunci vom considera situația întrucâtva tolerabilă, dar împăcați definitiv nu vom fi, decât atunci, când în ce privește protecția statului, nu se va mai face nici o deosebire de rasă și clasă.

Soarta Triplicei.

(n.) Legată între împrejurări de grea cercare pentru toate trei statele interesate — Germania, Austro-Ungaria și Italia, — ținută mult timp în secret pentru a fi scoasă de Bismarck ca o spadă în momentul când Franța și Rusia se pregăteau a lovi de două părți imperiul german, susținută cu mari jertfe, în arginți și în convingeri, ca o garanță a păcii înarmate, și a realizării cutărui proiect ascuns, alianța triplă nu se va desface atât de ușor cum amenință diplomatul anonim foarte cetitului „*Berliner Tageblatt*”. Acest ziar berlinez excelent scris n'are deosebită însemnatate politică, și chiar de aceea s'a potrivit bine pentru lansarea aceluia articol scris dinadins cu tendință contrară celei ce exprimă și convingerea nemărturisită că prietenia Italiei va deveni tot mai prețioasă și tot mai căutată.

Adevărat, situația este astăzi cu totul alta ca după congresul dela Berlin (13 Iunie — 13 Iulie 1878), din care a răsărit alianța celor trei țări. Rusia s'a depărtat nemulțumită, cancelarul său Gorciacov era supărat pe Bismarck; încordarea devenea tot mai acută, se făceau pregătiri împotriva frontierei germane, se vorbea tot mai deschis de o apropiere către Franța. Bismarck însă a convins pe ministrul de externe al Austriei că monarhia hasburgică va avea să fie socotită de ruși ca dușmană ori cel puțin rivală în Balcan, din cauza Bosniei,

și o înțelegere între cele două state contra adversarului comun nu era decât naturală; la 7 octomvrie 1879 a și fost încheiată convențiunea germano-austriacă cu promiterea ajutorului reciproc față de Rusia și a neutralității în alte cazuri.

Italia avea să fie al treilea în colegiu. Bismarck știa cum are să o apropie: nu prin îndulciri, ci prin amenințări, vorbind de restituirea statului papal și declarând Austriei, așa ca să se audă și dincolo de Alpi: „Dacă gândiți la recăștigarea provinciilor pierdute din Italia, noi nu vă stăm în cale; căci, Italia nu e prietină cu noi.” Totuș, cabinetul bunului și sincerului Caroli înclina spre Franța. Când însă în martie 1881 trupele franceze au intrat în Tunis și în contractul dela Bardo (12 Mai 1881) Tunisul a fost pus sub protectoratul republicii franceze, în Italia care nădăjduia provincia aceasta pe seama sa, a izbucnit potop de indignare crescută apoi în ură contra francezilor; ministerul cade, iar cabinetul lui Depretis și Mancini duce țara în brațele celor două state aliate; în toamna aceluiaș an regele Umberto face vizită în Viena, considerat ca prietin și aliat, scurt după aceea Italia își mărește contingentul de armată în raport cu Germania și Austria, se votează sume mari pentru fortificarea Romei, iar contra iridentismului se iau dispoziții severe pentru a face toate pe placul noilor tovarăși. La începutul anului 1883, alianța era și oficios încheiată.

A rămas însă în secret.

Intr'acea fraternizarea franco-rusă devenea vădită, Gorciacov și Ignatiev o cultivau fâțiș, și generalul Scobelev a proclamat-o în un toast rostit la Paris. Alianța cu Rusia a redeseptat încrederea în sine a francezilor demoralizați prin perderile dela 1871 iar generalul Boulanger, dela 1886 ministru de război, a potențat-o atât de sugestiv, că rebelul părea iminent, mai ales după cele două incidente, neînsemnate între alte împrejurări, acuma însă bine venite pentru a provoca încăerarea: la 3 Aprilie 1887 a fost deținut la Strassburg comisarul francez Schnaebelle, iar în Septemvre un soldat German a ucis un francez pe pă-

pe când un lătrat singuratic de câine venea dela stâna ciobanilor de pe vârful Gurguiului.

Ajunsesem cu nea Toma la moara Popii. Cât de tare vuia apa în acest loc, cu toate că moară nu mai era de mult!

Doar câteva pietre aduse de șuvoiul apei dela munte. Un morman de cărămizi înegrite de fum, doi stâlpi putregăiți de vreme, și patru sălcii pletoase, mai arătau locul unde tusesse odată moara Popii.

Cum eram de curând în aceste locuri, întrebai pe Toma:

— Știi de co-i zice locului acesta „Moara Popii?”

— Ce, n'ai aflat? E o poveste întregă, măre domnule, de care te vei minuna când ai auzi-o. Haide să stăm un pic pe trupina de colo, și pe când dumneata vei răsuci câte o țigare, eu am să-ți spun povestea morii.

Sunt vre-o douăzeci și ceva de ani de atunci! Așa a început nea Toma. Eram flăcăiandru; tocmai în vremea când îți fug ochii după fetele frumoase; când te paște dorul și te frământă dragostea. Ce mai vorbă, cum ești dumneata acum, așa eram eu pe atunci.

Ne venise în sat trimes de Episcopia Râmnicului un popă tânăr, cu învățătură de carte, și care făcea și pe dascălul la școala satului.

Om deștept și cu pricepere în toate, înjghebase avere frumoasă în scurtă vreme,

Se căsătorise cu o fată dela câmp, și luase zestre de ajuns. Bani, vite și chilinuri frumoase,

cusute numai în fir ales, și cu împletituri pe margini din lănuri în fel de fel de fețe. Ce să mai spun, avere nu glumă!

Dela o vreme i-a năzărit popii să-și facă moară în capul satului pe Valea Seacă. A strâns apa împrăștiată prin fagașe răslețe într'un schiab de uluc, și i-a dat drumul pe o roată care învărtea zi și noapte două pietre. Uite, colo unde fierbe apă în clocot, unde scuipe roata picurii de apă spumoasă, acolo era roata morii.

Și îi mergeau popii toate în plin, căci era om harnic, blajin, dar șiret ca o vulpe.

Un singur năcaz avea: Nu-i dăduse D-zeu nici un copil. Gândul acesta îl tortura zi și noapte.

Dela o vreme, nu știu cum s'a făcut, dar nu prea se vorbea lămurit de casa sfintiei sale. Unii spuneau că i-ar fi căzut preoteasa la pacostea beției. Alții că popii i-ar veni boala copiilor. Ba se mai vorbea că l'ar fi văzut țarcovnicul pe sfintia sa în clopotniță, îmbrăcat cu sfintele odăjdii și tocând în toaca de lemn.

Dar, pare-se că adevărul adevărat era că popa căzuse la patima dragostei.

Preoteasa lui, Mărina, o femeie chipeșe de altfel, era o fire posacă și avea o inimă cătrănită, întunecată ca noaptea.

Par'că o văd stând în capul mesei la vre-o nuntă ori botez, alături de sfintia sa, cum își plimbă ochii șireți peste toată lumea, și trăgând cu coada ochiului, ca să vadă la cine se uită pârintele mai cu drag?

Și dacă se întâmpla cumva, să prindă vre-o mișcare îndolnică, ori vre-o vorbă aruncată așa fără tâlc la vre-o femeie, ori fetișcană mai frumoasă, apoi era foc și pară!

Toată noaptea îl cicălia ca pe hoții de cai. Ba de multe ori chiar pe drumul mare, ori în lume, de-ți era mai mare rușinea, îi puneu bietului popă pecetea 'n obraz. Ba că-i mută, ba că-i slută, ce să mai spui? Suferea femeia de patima bănelii și pace.

Azi așa, mâne așa, ajunsesse părintele să-și ia lumea în cap; pânăce ducându-se sfintia sa într'o zi să boteze un copil în cătunul Mazălu, mai în sus cova de satul nostru, s'a îndrăgostit nebun de fata pârălabului Dinu Papură — o vadană chipeșe. De atunci, nu a mai fost chip să-l prinzi pe acasă.

Își făcuse pat în moară, și serile dormea acolo. Din zori era la biserică, iar mai târziu ba cu oamenii la munca câmpului, ba mai da o raită pe la casa pârălabului din Mazălu.

De unde și cum, ajunse vorba asta și la urechea preotesei, nimeni nu știe. Atât numai că-l pândea zi și noapte, doar l'a prinde întâlnindu-se cu fata pârălabului.

Din năcazul ăsta mare, preoteasa începu să bea cam des. Nu de alta, dar să-și uite năcazurile care o torturau. Ce să-i faci, om ești, îți pare rău de ce-i al tău când vezi că-ți ia altul!...

Intr'o noapte de toamnă, cam aproape de culsul viilor, popa venea târziu spre moară. Cântau cocoșii când cobora pe dunga dealului. Era lună

mântul Franței, la Raon. Germania s'a arătat conciliantă, comisarul a fost îndată pus în libertate, pentru cel mort s'a plătit despăgubire. Aceasta însă n'a pus capăt dorinței după revanș, și cum Rusia însăși era îndârjită din cauza Bulgariei, războiul părea a fi pe prag. Atunci Bismarck publică textul convențiunii (3 Februar 1888) și rostește în parlament, la 6 Februar, discursul memorabil, cu cea mai puternică și cea mai sugestivă expresiune a încrederii, ce un popor poate avea în puterile sale: „*Noi germanii ne temem de Dumnezeu, dar de nimeni altul pe lume!*”

Urmările războiului italo-turc

Succesele Italiei în războiul cu Turcia pentru ocuparea Tripolitaniei au urmat unul după altul. E un războiu curios războiul italo-turc: numai *unu* din părțile beligerante se bate, cealaltă privește cum sunt cucerite, unul după altul, porturile ei, cum se retrage flota ei din calea flotei italiene mult mai puternică.

Două săptămâni după declararea războiului Italia era stăpână capitalei provinciei turce asupra căreia și-a atins ochii: Tripolisul. Două zile de bombardare au fost suficiente spre a face ca, la 5 octombrie st. nou, Tripolisul, apărat de o garnizoană turcă destul de slabă, să capituleze. Trupele italiene au debarcat pe coasta Tripolisului fără a întâmpina vr'o rezistență serioasă. Italia a cucerit capitala viitoarei colonii fără să piarză un om.

Câteva zile în urmă principalele porturi ale provinciei Cirenaică, partea mai importantă a Tripolitaniei, au fost și ele ocupate de italieni: orașele Benghazi și Tobruk s'au predat fără multă împotrivire. Știrile despre luptele îndârjite ce ar fi avut loc acolo au fost desmintite.

Succesul definitiv al Italiei a fost asigurat prin debarcarea corpului expediționar de 40 mii soldați, o armată a căreia turcii nu pot opune decât o slabă garnizoană, de-

moralizată, fără munițiuni și peritoare de foame.

Partea întâi a războiului italo-turc, partea care s'a desfășurat în Tripolitania, s'a terminat. Italia și-a ajuns scopul, după câteva zile. Sânge n'a curs decât foarte puțin, așa zicând de loc. Prețul ce l'au plătit italienii pentru Tripolitania a fost cheltuiala mobilizării flotei și a corpului expediționar și cele câteva ghiulele, cari s'au pierdut când cu bombardarea...

Este însă o chestiune a viitorului dacă Italia va scăpa așa de ușor din aventura ei. Intr'adevăr să examinăm, cari ar putea fi consecințele războiului italo-turc atât pentru cele două state beligerante cât și pentru întreaga Europa.

Acum o săptămână șansele încheierii unei păci între Italia și Turcia erau mai bune decât astăzi. Apelul ce Turcia îl făcuse către marile puteri, n'a rămas neascultat și mediațiunea acestor puteri începuse deja, când două împrejurări făcuseră să eşueze străduințele pașnice ale puterilor și mai ales al Germaniei.

Prima împrejurare este, că Italia nu mai vrea să încheie *acum*, pace în aceleași condițiuni pe care le acceptase la începutul războiului. Atunci guvernul din Roma era gata să recunoască suveranitatea sultanului asupra Tripolitaniei și se oferea să despăgubească pe turci cu câteva zeci de milioane pentru pierderea influenței lor politice în Tripolitania. Astăzi Italia nu mai vrea să audă nici de suveranitatea sultanului nici de despăgubiri bănești, ci vrea să-și anexeze provincia cucerită *pur și simplu*.

A doua împrejurare, care este nefavorabilă păcii, este rezistența tinerilor turci în potruva Italiei. Surprins la început de lovitură teatrală a Italiei comitetul „Uniune și progres” s'a recules pe măsură ce sperau succesele italienilor și creștea pericolul ce amenința patria otomană.

Căzând dela putere marele vizir Hakki-pașa, a lăsat successorului său Said-pașa una din situațiunile cele mai dificile în cari s'a

găsit vr'odată un cabinet. Opinia publică era în plină agitație, ura turcilor în contra italienilor urma să se deslănțuiască cu toată furia, iar pe de altă parte marile puteri cereau Turciei să-și păstreze calmul spre a înlesni în chipul acesta mediațiunea în interesul păcii. Și, pe lângă toate acestea, comitetul tinerilor turci veni în potruva lui Said-pașa cu acuzarea că o fost prea conciliant față de dușmanii imperiului turc.

Se pare că zilele cabinetului Said-pașa sunt numărate. Majoritatea membrilor din comitetul „Uniune și progres” nu-și ascund nemulțumirea contra noului cabinet, care a urmat politica de „lașitate” a predecesorului său. Tinerii turci cer acum sacrificii mari dela ori-care bun otoman pentru salvarea patriei amenințate din toate părțile. Ei au proclamat rezistența prin toate mijloacele în potruva Italiei. Se vorbește chiar de întronarea unui „comitet al salvării patriei” în capul afacerilor. Spiritul de intransigență a triumfat.

Nu putem să fim, prin urmare, optimiști. Starea spiritelor în Turcia este agitată, deschiderea camerei n'a adus o soluțiune, care să se apropie de pace, din potruva. Deputații turci din Tripolitania au cerut darea în judecată a cabinetului Hakki-pașa și o comisiune studiază dacă e loc sau nu e loc de a continua cu acest cabinet „nepatriotic”.

Boicotul n'a încetat și în orice moment pot să izbucnească măceluri ale italienilor din Turcia. Expulzarea italienilor din Turcia nu s'a făcut, dar nu va întârzia, dacă elementele radicale ale tinerilor turci vor ajunge să dicteze.

Iată deci primele consecințe ale războiului italo-turc: înrăutățirea situației politice din Turcia, temeri de măcelărirea italienilor, nemulțumiri *primejdioase* în sânul comitetului tinerilor turci. Și toate acestea înseamnă că pacea italo-turcă este încă departe.

Pentru pacea Europei actualul războiu este un focar de pericole. Când teatrul ostilităților se va muta în Turcia europeană va fi imposibil ca să se împedice izbucnirea unui foc, care de mult arde sup spuză. Iar războiul în Balcani înseamnă un războiu european, atât de temut și poate, de mulți, atât de dorit. Căci negreșit că există stare și straturi sociale în Europa, cari îl doresc.

Nu vrem să punem toată vina acestei situațiuni în seama italienilor. Acțiunea lor este explicabilă și scuzabilă din punctele de vedere ale politicii naționale și internaționale. Este însă sigur că războiul italo-turc a contribuit în mare măsură la înrăutățirea situației politice internaționale. S'a făcut, în câteva zile, atâtea stricăciuni în domeniul politicii pașnice încât sunt temeri serioase, că ele nu vor mai putea fi reparate decât printr'un singur mijloc, care însă nu va fi — pașnic.

A apărut:

„ȘTII ROMĂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zeei Mari, 8.

ca ziua, cum sunt uneori nopțile de toamnă, neșus de frumoase. Isoarele murmurau alene, somnoroase; iar sfîntenia sa, clap, clap, călare pe murgu se apropia de moară. Ajungând urcă scara și după ce legă calul sub un sopron, se culcă numai decât.

Cine i-o fi soptit preotesei că fata pârălabului e în moară. Dumnezeu știe, căci nu era adevărat. Numai ce să vezi? Când cântau cocoșii pentru a doua oară, preoteasa se furișă pe lângă scocul morei ținând într'o mână o doniță cu păcură, iar în altă un ciob cu cărbuni. Unse moara de toate laturile, strânse apoi un șomoldoc de fân și ici o flacăară, colo alta, dete foc morii de toate părțile. În spre marginea văii către răsărit se ridicau limbi de foc până în slăvile cerului. Oamenii strigau, alergând în acea parte:

— Arde moara popii, arde moara Popii!...

Când am ajuns acolo, ce să vezi? Un geratic în mijlocul apei. Par'că se aprinsese tot râul, așa era de gălbuc apa și împrejurimile. Blanele uscate trozneau în bătaia focului.

Un fum gros cu miros de mălai ars se ridica spre cer, ca o jertfă adusă Domnului.

Nimeni nu putea să se apropie de dogoarea ce mistuia moara văzând cu ochii.

De odată apărură popa în milocul flăcărilor. Mișca din mâni și grația cu o voce stinsă:

— Blestemată să fii Mărino, blestemată să fii!...

Părea un apostol ce-și face ultima rugăciune. Satul se văicărea. Nici un mijloc de scăpare numai era. Copiii și femeile țipau, iar cei mai bătrâni își frângeau mâinile de durere spunând:

— Urgia o să cadă pe satul nostru.

Încă o clipă și totul s'a sfârșit. Flăcările se potoliră și împrejurimile îmbrăcară iar zăbunul întunericului. Pe culmea Gurguiului zorile falfăiau din aripi, iar peste prundișul de sub sălciile pletoase ce le vezi colo, apa trecea murmurând, ca un freamăt de jale pe deasupra unui mormânt.

Și departe, către marginea cealaltă a satului, clopotul plângea mereu, cu glasul lui rugător!...

Cugetări.

După unitatea guvernului, a armatei și legilor, unitatea limbei e aceea ce face unirea strânsă, simțitoare și profitabilă unei națiuni.

Singurul lucru, ce trebuie să se caute în fapte, e adevărul. Cine are frică să le cerceteze dă probă că nu e sigur de principiile lui.

Ceice iubesc poporul să aibă de spus acele lucruri ce tind să cultive și să perfecționeze poporul, nu să le atâțe pasiunile și prejudecățile.

Aless. Manzoni.

Nu totdeauna e de vorbit tot ce se gândește, dar totdeauna cum se gândește.

N. Tommaseo.

Trad. din italienește de Anty.

Convocator

Aderenții partidului național român din comitatul Brașovului sunt invitați la adunarea poporală, care se va ține în Brașov, vineri, în 14/27 octombrie (Cuv. Parascivă) la 2 ore p. m., cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Desbaterea situației politice.
3. Sufragiul universal.
4. Proiectele militare.
5. Propuneri, proiect de rezoluțiune.

Brașov, 3/16 Oct. 1911.

Ioan Lengeru, dr. Vasile Saftu, G. B. Pop, dr. Nic. Vecerde, Ios. Pușcariu, dr. G. Baiulescu, dr. Nic. Mănoiu, dr. I. Moșoiu, dr. Nic. Străvoiu, Petru A. Popovici, Costi A. Popovici, I. Săbădeanu, I. Bidu, Nic. Dușoiu, Ilie Savu, dr. Emil Dan, dr. Const. Moga, Diamandi Steriu, Sterie Stinghe sen., George Navrea, Vasile Sfetea, Ioan Prișcu, Dragomir Pulpaș, Ios. Macsimilian, George Puiu, Iancu Macsimilian, Ioan Hamzea, G. Fulea, Alexandru Măeruşan, Stef. Taus, Iosif Micu, Filip Crețariu, G. Ludu, I. Nan, D. Grecean, Ioan Bogdan, Toma Giurgiu, D. Manole, Victor Popea, Zenoviu Popovici, Octavian Sântion, Ioan Pascu, Nic. Lepedean, Ioan Broju, Virg. Popp, Iancu Macsimilian, Const. Proca, Ioan Debu, Ios. Comanescu iun., Ioan Schiopu, Ios. Comanescu sen.

Incompatibilitatea lui Siegescu. In ediția de amiază a ziarului de senzație „Uj Hirek” din Budapesta citim: „Siegescu József, profesor pentru catedra de limbă și literatură românească la universitatea din Budapesta, reprezentant al guvernului la toate pedagogiile românești din Ungaria, preot gr.-cat. și profesor de rit și liturgie la facultatea teologică dela universitatea budapestană, încă în 16 iunie a. c. a fost ridicat la gradul de profesor universitar și în baza legii de incompatibilitate trebuia să renunțe la mandatul său d. deputat, în decurs de 48 ore. Legea XXIV din 1901 în §-ul ei 23 dispune:

Deputatul, care, în decursul vremii e numit în vre-o funcție de stat compatibilă cu deputăția, e obligat să se supună unei alegeri nouă.

În scopul acesta, e dator, în răstimp de 48 ore dela primirea decretului de numire, iar în caz că numirea s'a promulgat în mod oficial, dela data publicării, să-și dea demisia din deputăție.

Această dispoziție se referă și la deputații, cari, în răstimp, au fost numiți pentru o funcție mai bine salariată decât funcția în care au fost, chiar dacă această funcție e compatibilă cu deputăția.

Guvernul actual l'a numit pe dr. Siegescu József docent universitar în 16 ianuarie 1910, iar în 16 iulie 1911 profesor ordinar. Siegescu a ajuns în cameră cu ocaziunea alegerilor generale recente și numirea lui — întrebându-l expresiunea legii — s'a întâmplat în răstimp. Nici funcția de docent și nici cea de profesor universitar ordinar nu sunt incompatibile cu deputăția, pe baza aliniei a treia din §-ul amintit. Legea pretinde totuși renunțarea la mandat. Siegescu ca docent universitar avea numai un salariu de 4000 cor. și 1600 cor. bani de cvartir câtă vreme ca profesor universitar are 6000 cor. leafă, 2000 cor. bani de cvartir și 1000 cor. cvinecval.

Venitele acestea i-au fost fixate lui Siegescu prin ordonanța ministerială 80.565, datată în 13 Iulie 1911, ca plătibile din visteria statului. Siegescu însă nu și-a dat demisia din deputăție nici până în ziua de astăzi, și n'a fost somat în acest scop nici din partea biroului Camerii și nici din partea comisiei de imunitate.

Ca să se știe.

Din cameră. În ședința de azi a camerei a luat cuvântul după ce s'a mântuit o votare nominală, fostul secretar de stat de agricultură, Béla Mezössy. A combătut proiectele militare polemizând cu discursurile recente ale ministrului de finanțe Lukács și a contelui Tisza.

Discursul, care a fost ascultat în liniște, conține argumentele mereu repetate ale oșanților.

Revoluția din China. Daily Mail primește din Shanghai următoarele vești: Hankau a ajuns în mâna răsculaților, după ce generalul Ping, unul dintre comandanții armatei imperiale a trecut pe partea răsculaților.

Răsvăriții au dat un manifest către întreaga țară, zicând:

Așteptăm ajutorul poporului. Cine are bani să-i schimbe în bancnote militare, cine are vre-un sfat bun, grăbească la noi, cel curajos înroleze-se în armata ce luptă pentru libertate, iar cel, care știe ceva despre inimi, să ne avizeze grabnic. Izbânda e a noastră. Vom scăpa, însăfârșit, patria de sub jugul tiranilor.

Principesa Zita de Parma

— O viitoare împărăteasă —

Sunt mai bine de zece ani de când tronul Austriei e lipsit de o împărăteasă. Pumnalul lui Luccheni a tăiat firul vieții nobilei Elisabeta. Și vor mai trece mulți ani până când Austria va revede pe tron o împărăteasă. Căci soția actualului moștenitor, ducesa de Hohenberg nu va fi decât „soția împăratului”, fără să fie ea însăși împărăteasă, deoarece căsătoria lor este morganatică, ea nefiind principesă din naștere. Nici copiii ei nu vor avea dreptul de succesiune la tron.

Când arhiducele Franz Ferdinand se va sui pe tron, nepotul său, arhiducele Carol Franz-Iosef fiul mai mare al fratelui său decedat Otto, va deveni moștenitor; iar când acesta va ajunge pe tron abia soția lui va fi o împărăteasă reală.

Arhiducele Carol Franz Iosef a rămas holțiu până la o vârstă neîndatinată în cercurile princiere. De multe ori s'a vorbit despre logodirea lui și mulți credeau că principesa Elisabeta a României e menită să-i devie soție. Dar zvonurile au amuțit acum câteva luni, când s'a aflat că acesta s'a logodit cu principesa Zita de Parma; iar în ziua de 8 Octombrie st. v. a avut loc cu o mare pompă, căsătoria lor.

Asupra principesei Zita nu s'a prea știut multe până acum, ea fiind tânără, abia eșită în societate. Cu ocazia căsătoriei, cunoscutul publicist vienez baronul d'Albon, biograf al multor membri ai familiei imperiale austriace, a scos un dragut volum, frumos ilustrat asupra vieții tinerei principese, din care vom rezuma și noi pentru cetitorii noștri câteva detalii.

Principesa Zita și-a făcut educația mai întâi în vila Pianore, apoi în conviciul salezianelor din Zangberg în Bavaria, unde a studiat și actuala regină a Belgiei, precum și mai multe principese din familia Hohenzollern-Sigmaringen, deci rude ale regelui Carol: ultima instrucție tinăra principesă a căpătat-o la mănăstirea benedictinelor Sf. Cecilia din Ryde în Anglia.

Curînd după terminarea studiilor, în vara anului 1909 principesa Zita a fost invitată de verișoara ei, arhiducesa Maria Anunziata, s'o viziteze la Franzesbad, unde aceasta urma o cură. În același timp veni și arhiducele Carol Franz Iosef și astfel tinăra pereche făcu cunostință. Și în vara anului 1910 se întâlniră tot în Franzesbad, apoi în iarna următoare la câteva baluri ale familiei imperiale.

La ultimul bal oficial al curței o persoană pe care baronul d'Albon n'o numește — probabil arhiducele Franz Ferdinand — a atras atenția arhiducelui Carol asupra unei dansatoare foarte grațioase. Acesta răspunse imediat cu multă căldură.

— A, asta-mi place de mult.

Curînd după aceea arhiducele rugă pe mama sa, arhiducesa Maria Iosefa, să ceară pentru dânsul mâna principesei Zita. Arhiducesa se adresă atunci mamei principesei, ducese Maria Antonia; în ziua de Sf. Anton de Padua, arhiducesa Maria Iosefa și fiul ei se duseră la castelul Pianore unde au loc logodna în cerc intim.

În monografia sa baronul d'Albon arată și unele trăsături de caracter interesante ale arhiducelui Carol Franz Iosif și familiei logodnicei sale.

Astfel arhiducele mergând în automobil, pe un deal cu soacră-sa a văzut o femeie bătrână ducând cu greu un coș. Atât arhiducele cât și ducesa avură același gând: să ia femeia în automobil. Arhiducele ajută el însuși femeia să urce coșul în automobil.

Principesa Zita este mare amatoare de sport; călărește ca o amazonă și țintește bine. Eșind la vânătoare cu logodnicul ei, avu norocul să doboare un epure cu primul glonte.

În ce privește caracterul prințesei, ea seamănă de minune cu mama ei: devotată, modestă, simplă, bună de suflet, caritabilă, miloasă.

Ea este mare amatoare de artă, mai ales de pictură și muzică. Limba ei maternă este cea italiană, dar mai vorbește nemțește, franțuzește și englezește; în urma dorinței împăratului învață acum ungurește și limba cehă.

De când știe că va deveni împărăteasă a Austriei, principesa Zita se interesează foarte de aproape de acest imperiu și de capitala lui.

Astfel ea a vizitat, în cel mai mare incognito bineînțeles, așa zisul Wurștel-Prater, partea populară a celebrului Prater, plină în totdeauna de soldați și servitoare.

Deviza principesei este „Plus pour vous que pour moi”. Să sperăm, că va uza de această deviză și ca împărăteasă, și că va contribui ca libertatea popoarelor austriace să vie cu o zi mai înainte!

Z.

Războiul italo-turc

Înțelegere între statele balcanice. — Turcia vrea să ocupe Muntenegrul. — Mobilizările Greciei. — România contra Bulgariei. — Impresurarea armatei turcești dela Yemen.

După zilele liniștite, când așazicând numai holera a decimat locuitorii Tripolisului, din nou bubuesc tunurile, iar detunăturile gâtlejlor lor de metal le întrece numai strigătele celor cari se află în gura morții. Italienii au bombardat porturile Homs și Benghesi silind garnizoanele să se supună. Turcii, sprijiniți de arabi, n'an renunțat la luptă, dimpotrivă ei acum se pregătesc la luptă. În decursul acestor pregătiri însă pe uscat s'au întâmplat ciocniri sângeroase.

Mai nou, vine știrea, că ar fi greșit dacă s'ar crede, că turcii au părăsit orașul Tripolis din lașitate. Ofițerii turci au retras trupele deoparte ca să scutească orașul de a fi bombardat de italieni, iar de altă parte pentru a putea concentra trupe numeroase cu cari apoi să ia lupta cu toată puterea.

În Balcani neliniștea crește încontinuu.

O telegramă din București anunță, că un ofițer superior într'un interview acordat unui ziarist a declarat, că în cazul unui războiu turco-bulgar România va intra în Bulgaria. Iar la Constantinopol se amin-

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșă și obiecte singuratic, în prețul de fabrica.

tește planul serios, că în prețul Tripolisului Turcia va anexa Muntenegrul.

Înțelegere între statele balcanice.

Atena. — O înțelegere între statele balcanice, și mai ales între *Grecia, Bulgaria, Serbia și Muntenegrul* nu este absolut imposibilă.

E vorba însă numai de o înțelegere defensivă mai mult decât una ofensivă, deși chiar prima ipoteză n'ar fi de înlăturat. Cu alte cuvinte, statele balcanice ar trebui să rămână neutre în conflictul italo-turc.

În cazul când Turcia ar avea intențiunea să caute la vecini o compensațiune pentru pierderea Tripolitaniiei, trupele statelor balcanice vor primi ordine ca să intre pe teritoriul otoman.

La început, înțelegerea nu exista decât între *Grecia și Bulgaria*. Numai după aranjamentele făcute de către aceste două state, aranjamente cari ar fi fost comunicate *Serbiei și Muntenegrului*, aceste două regate s'ar fi declarat pentru *Bulgaria și Grecia*.

Spionajul la Tripolis.

Roma. — Asupra incidentului petrecut la Tripolis cu supusul german Lokow, ziarul „*Tribuna*” primește următoarele amănunte:

„Imediat după debarcarea trupelor italiene, Lokow se retrase în interiorul țării. Faptul acesta a deșteptat bănuiala, că Lokow ar furniza turcilor informațiuni despre mișcările italienilor, ceea ce a produs mare nemulțumire printre arabii din oraș.

Mai mulți din tribul Ienussi au surprins pe Lokow în momentul, când acesta avea o întrevedere cu Ahmed bey, comandantul trupelor turcești.

Ei l-au forțat să vie în oraș și l-au dus la consulatul italian, unde a fost arestat.

E probabil, că Lokow va fi expulzat din Tripolis.

Roma. — După cum am anunțat, un medic turc din Tripolis a cerut avan-posturilor italiene pansamente pentru 300 de răniți turci.

Medicul fu însă recunoscut drept un oficer turc și arestat.

El era cu totul lihnit de foame și a declarat, că trupele turcești din împrejurimi sufer enorm de foame.

Un alt ofițer travestit turc a fost de asemenea arestat.

Două ordonanțe venite în oraș să caute pe acești ofițeri, au fost de asemenea arestate.

Afară de asta a mai fost arestat și un arab suspectat de a se da la spionaj în favoarea turcilor.

Flota franceză spre coastele tripolitane și turcești.

Toulon. — Cuirasatul „*Leon Gambetta*” s'a pregătit de plecare spre a merge pe coastele turcești și tripolitane pentru a asigura protecțiunea supușilor francezi.

Mizeria trupelor turcești din Tripolis.

Milano. — Italienii debarcă în Tripolis ultimele trupe de artilerie.

Coloana expediționară de sub comanda colonelului Magiotto a ocupat Homsul.

Mizeria trupelor turcești e mare.

Un ofițer otoman, care se află sub îngrijire medicală, sosind la avantposturile din Bumiliana, a declarat că trupele turcești sunt desnădăjduite de foame. El însuși e ostenit în urma unui marș de 48 ore și ar dori să se imbarce pentru Constantinopol.

Două alți ofițeri arabi au desertat, confirmând

condițiile penibile în cari se află armata turcă aflată pe întăriturile dela Gebel.

Cu toate astea, indigenii afirmă, că turcii vor fi în stare să reziste, favorizați de triburile arabe.

Turcia vrea să ocupe Muntenegrul.

Constantinopol. — Mai mulți ofițeri superiori au vizitat pe ministrul de războiu Mahmud Șefket Pașa și i-au cerut să plece imediat în fruntea a 30.000 oameni în Muntenegrul, pe care să-l declare teritoriu turcesc. Aceasta pentru că Turcia nu posedă nici o bază de operațiuni militare contra Italiei și deci nu poate ataca direct pe Italia. Muntenegrul însă, care se află în strânse relații familiare cu familia regală a Italiei, va considera ocuparea teritoriului său ca un contra atac împotriva Italiei, și atunci atât Italia cât și celelalte puteri se vor convinge de gravitatea situațiunii.

Dacă ministrul de război va refuza să adere la propunerea ofițerilor, aceștia vor încerca să-și realizeze planul prin ei înșiși.

Înaintarea italienilor în interiorul Tripolisului.

Milano. — O telegramă oficială afirmă, că comandamentul militar italian a ordonat ocuparea forturilor situate la o depărtare de 100 klm. de Tripolis, însărcinând cu ocuparea trupelor protejate de excadră. Se va cere mai întâiu predarea de bunăvoie a forturilor și dacă răspunsul va fi negativ ele vor fi ocupate cu armele.

Știrile asupra lagărului turcesc sunt nesigure. Se crede că trupele campează lângă muntele Gharian, unde se așteaptă înaintarea italienilor.

Trupele turcești sunt lipsite de merinde. Trebuie notat, că muntele Gharian a fost teatrul unei rezistențe înverșunate din partea arabilor pe vremea ocupațiunii de către turci a acestui teritoriu.

Acțiunea turcilor la Tripolis.

Constantinopol. — Ziarul „*İkdam*” anunță, că turcii prepară un atac împotriva orașului Tripolis.

În fiecare zi se atașează armatei turcești detașamente de voluntari arabi.

Mobilizările Greciei.

Atena. Cu privire la mobilizările Greciei, cari de altminteri sunt destul de reduse, cercurile politice de aci dau următoarele explicațiuni:

Este adevărat că guvernul otoman, printr'o telegramă adresată reprezentantului Porții la Atena, Ghalib bey, afirmă că nici o mișcare de trupe n'a avut loc la granița grecească și că concentrările operate au în vedere exclusiv de a preveni o debarcare de trupe italiene.

Asigurările sentimentelor pacifice ale guvernului otoman, deși se consideră satisfăcătoare în situațiunea actuală, guvernul grecesc crede, ca măsură de prevedere, să nu lase ca evenimentele să-l găsească cu totul nepregătit.

Aceasta cu atâtă mai mult, cu cât după declarațiunile făcute de Poartă guvernului bulgar și anume, că concentrările din vilaetul Adrianopol și mobilizările din Macedonia au numai intențiunea menținerii ordinii lăuntrice, fac să se creadă că guvernul otoman nu este informat tocmai liniștitor asupra eventualităților.

Guvernul elen, de sigur, nu-i face Porții nedreptatea de a-i atribui intențiuni ostile statelor balcanice, dar prudenta cere ca ei să-și îndrepteze cu deosebită grijă privirile spre granițele dela nord ale Greciei. Și aceasta tocmai din cauza explicațiunilor contradictorii date de Poartă la Atena și la Sofia.

Atena. Noui rezerviști au fost trimiși la Filipiada lângă granița grecească a Epirului.

Au fost asemenea convocate două contingente din garda națională. Aceste măsuri au fost luate din cauza pericolului războiului.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Situația parlamentară. — Reconstruirea cabinetului austriac. — În chestia votului universal.

Desbaterile asupra scumpetei au luat dimensiuni neașteptate, zilnic se rostesc câteva discursuri lungi și cu toate acestea nu suntem în situația de a putea înregistra o dispoziție salutară sau ori-ce alt rezultat pozitiv. După ce s'au convins deputații din cameră, că în acest fel nu se rezolvă chestiunea s'a hotărât, ca toate propunerile făcute în cameră în această chestiune să fie înaintate unei comisii speciale.

Această comisie va avea datoria să studieze toate propunerile și proiectele, în decurs de câteva zile, să se ia poziția față de ele și să facă propuneri concrete camerei. Dar nu-mi vine să cred, că comisia însărcinată pentru cercetarea scumpetei v'a face mare ispravă.

Se vor lua dispozițiuni cari pentru viața practică sunt de puțină utilitate. Cum se și poate presupune, ca o comparație compusă din elementele atât de diferite, ca agrarienii, exponenții ai burghezimii, și social-democrații, să se poate afla un expedient, care să fie mai mult, decât o soluție de valoare platonice, seacă, în care se exprimă dorința, ca scumpetea să înceteze, fără de a indica vre-o soluție concretă. În strânsă legătură cu problema scumpetei e chestia ridicării salariului funcționarilor de stat și a impiegaților dela căile ferate, o împrejurare ce face mari greutate guvernului și camerei.

Ministrul prezident Gautsch a declarat, că este dispus să prelinimizeze 33 de milioane pentru îmbunătățirea salariilor funcționarilor de stat, în schimb însă cere ca acest surplus de spese să fie recompensat prin dări noi și prin ridicarea dărilor după veniturile personale. Și în acest punct s'au ivit două greutate.

Funcționarii de stat atinși de scumpetea generală au răspuns, că îmbunătățirile puse în vedere nu sunt de loc suficiente, și îndeosebi amplexiunii căilor ferate amenință cu rezistență pasivă, în cazul dacă nu se acceptă o ridicare mai echitabilă a lefurilor.

Cele mai multe partide s'au angajat în chestia aceasta de intermediatori între guvern și petiționanți, fiind hotărâți a lua o pășire rezolută față de guvern în chestia aceasta.

Nu se poate apoi ști, dacă parlamentul vota-va proiectul de budget al ministrului de finanțe. Din aceste posibilități se desprind felurite complicațiuni și crize serioase. Nainte de toate e de temut, că la cazul dacă nu se acordă funcționarilor de stat ridicarea salariului în măsura plănuită de ei, — cel mult până la sfârșitul anului, va urma rezistența funcționarilor, ce va cauza pagube enorme statului.

Problema scumpetei și salarizarea funcționarilor cauzează destul necaz guvernului, dacă mai luăm în considerare și evenimentele politice, ce se ivesc zilnic, cari ating de multeori prestigiul guvernului, putem afirma, că situația guvernului e foarte nesigură. În timpul din urmă tot mai hotărât s'a susținut svonul, că reconstruirea cabinetului, adecă retragerea baronului din fruntea cabinetului se va întâmpla încurând.

Ministrul președinte Gautsch încă simte, că nu are o fază solidă de existență așa încât e imposibil să mai stea în fruntea guvernului.

Nemții liberali și creștin-socialii păstrează o atitudine rezervată față de guvern, ținuta poloni-

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

lor are o nuanță de animosități, iar în tabăra celilor domnește spirit de opoziție în urma influenței elementelor radicale. Mult trag în cumpănă și complicațiunile ce s'au ivit în cursul tratativelor de pace dela Praga între nemți și poloni, contribuind la agravarea situației politice.

Se crede deci, că încurând își va da demisia ministrul Gautsch.

O reconstruire a cabinetului după cerințele parlamentarismului deocamdată nu se poate aștepta. După toată probabilitatea actualul ministru de instrucție contele Stürgk va ajunge în fruntea cabinetului, ce va aduce cu sine schimbări în cabinet.

Din cauza crizei parlamentare însă nu i-se poate profeta ministerului Stürgk lungă viață. Se crede, că numai prin februar se va cerca consolidarea situației politice, când se va chema la cârmă fostul ministru și șeful clubului polon dr. Bilinsky, ca să compună un minister conform cerințelor parlamentarismului. Realizarea acestor combinațiuni încă atârână dela evenimentele ce se vor ivi până atunci.

Evenimentele recente din Ungaria sunt înțelese bine de opinia publică din Austria. Tratatvele de împăcare și celelalte balansări întru „resolvarea” crizei nu ținesc altceva, decât pregătirea unei constelații politice, care face posibil maghiarilor realizarea, — ce-l puțin o parte — aspirațiunilor lor naționale și de drept public. Se înțelege în paguba naționalităților, a monarhiei și a acelor instituțiuni, cari au menirea se susțină și să garanteze unitatea monarhiei și a armatei.

Aceste scopuri a politice maghiare sunt cunoscut foarte bine dincolo de Laita. Se știe, că oricui ar ceda locul cabinetul Khuen-Hédervary, o schimbare de sistem nu poate să urmeze, numai în cazul, dacă se va introduce votul universal, egal, direct și secret.

Austriacul

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Opera „Conchita” a maestrului Riccardo Zandonai la teatrul „Dal verne”. — Sultanul primind în dar dela împăratul Napoleon, Franca.

Cine nu-și amintește de tipul prtagonistei din romanul lui Pierre Louys, *La femme et le pantin*?

E una din acele femei cari dela prima vedere, ne surprind cu sugestivul mister al sfinxului.

Conchita posedă fascinul caracterelor robuste și enigmatice. În adâncul sufletului ei e germenul unei calități umane adevărate și universale și care în Conchita, se deosebește și domnește în ea și numai prin ea singură; e un grad de perversitate ce nu se explică cu egoismul, o dorință continuă de a face rău: cruda plăcere de a semăna suferința și a o vedea crescând.

Simțul onestității apare în Conchita ca ceva calculat cu mult sânge rece.

Dar, să rezumăm libretul:

În actul I al operei suntem într'o fabrică de țigări din Seville unde lucrează femei și fete tinere.

Se vorbește de dragoste, de visuri, de capricii; se fac glume.

La un moment dat — intră întovărășit de un inspector al fabricii, un tânăr don Mateo de Diaz.

Conchita îl recunoaște: e un prietin ce o apăraseră contra unui jandarm ce voia să o aresteze din cauză că se luase la bătaie cu o tovarășă de drum ce-și bătușe joc de dansa. Mateo intră din nou — se apropie din nou de Conchita și după ce află cât de mizerabil era plătită, îi dă un napoleon de aur. Un țipăt al Conchitei — care nu mai văzuse atâta bogăție atrage atenția celorlalte fete cărora nu le dă însă vreme să o cerceteze căci fuge — coboară în stradă — unde o ajunge

Mateo și o conduce acasă. Un intermezzo vocale și instrumental acompaniază plimbarea lui Mateo și a Conchitei spre casă. Cortina se ridică. Apoi la al 3-lea tablou: e casa Conchitei — unde aceasta prezintă pe tânăr mamei ei — căreia mizeria i-a întipărit pe față semnul lipsei — și pe care o roagă să le cumpere vin și biscote. Rămasă singură cu Mateo, îi amintește vorbele cu cari — în fabrică — îi ceru moneda.

Chi un soldo mi dara
per una soledad?
Voi mi avete dato
un napoleone:
Vi devo una canzone!

Și Mateo — mirat, observă ca buimac, învins de fascinul extraordinar al Conchitei care cânta canzoneta. Mateo vrea să o strângă în brațe, dar e respins brusc: pentru prima oră își arată cu mândrie onestitatea ei. Dar după puțină vreme, Conchita îi sare pe genunchi și îl îmbrățișează, și apoi la o îndrăzneală de a lui Mateo, fuge. Incepe o luptă vioaie: Mateo o întreabă cu teamă, dacă are o altă dragoste, Conchite să silește să spună că e liberă, neatinsă.

Cu cât întreabă el mai mult, cu atât ea neagă, cu cât se îndoeste și se teme el mai mult, cu atâta învinge ea cu desmerdările ei.

Ea dă să-i sărute medalionul sfânt ce-i atârână de gât, apoi fericită îi dă buzele. Acum s'au jurat, se vor vedea a doua zi.

Mamei — ce se reîntoarce, Mateo îi alunecă în mână un pachet cu bonuri dela bancă, — ca gaj al afecției ce-l leagă de Conchita. Și el pleacă. Conchita află dela mama sa — târgul: aceasta e terorizată, palmuită. Trebuie să fugă ea, Conchita, căci a doua zi mizerabilul se va întoarce. Are să sufere de foame? Ce-i pasă! Să supoarte totul — numai să nu fie tratată atât de josnic.

Actul al doilea se petrece într'un cafe-concert — de proastă condiție și unde marinari — oameni cu puține scrupule — femei de moravuri ușoare își petrec nopțile. Conchita e regina dansatoarelor. La un moment dat — intră Mateo — care o caută pretutindeni și care nu se aștepta să o găsească tocmai aci. El o întreabă — îi face aspre dojana. După șase luni de căutare, aci să o găsească? Conchita răspunde cu asprime, nu se teme de el și nici nu-l iubește. Apoi lumea pleacă; Mateo află, că Conchita va dansa semi-nudă în fața unor străini. Prin ajutorul unui chelner se ascunde într'o odaie vecină de unde observă totul. Dar nu poate să reziste la scena oribilă, sare pe fereastră înlăuntru — îngrozind pe străinii ce iau fuga. Acum e singur cu Conchita; o batjocorește — acumă nu-și mai poate nega infamia.

Conchita îi răspunde cu voce sigură, cu fața în sus; ce infamie? Ea dansează; iată totul, dar nimeni n'a atins-o. Mateo ascultă. Și iată sufletul bănuț, suspectat al Conchitei, isbucind în lacrimi; cealaltă față a eternului amor, era jignită. Îi amintește atâtea lucruri frumoase din trecut, acele visuri suave de singurătate și părăsire.

Mateo e apucat din nou de acel „fascino” dulce și necunoscut. Conchita nu va mai juca, i-a promis. A doua seară îl va aștepta la cuibul ei misterios.

Actul al treilea — reprezintă strada unde se află cuibul ei.

În sunete de chitară și melodii pierdute în noaptea cu lună — trec pe sub copaci, perechi-perechi de îndrăgostiți. Și Mateo ajunge aproape de cuibul fericirii atâta visate. Conchita a pregătit ultima probă feroce amantului; caprițiul ei amărit a învățat-o o scenă oribilă; nu-i va deschide și va apare gătită cu flori, strălucitoare la lumina lunii. El urlă de mânie în disperarea lui ca de nebun. Conchita râde de gluma ce o face, ba chiar strigă tare pe Morento, un tovarăș dela cafe-concert — și-l îmbrățișează ea pe amantul ei, apoi fuge. Mateo cade, învins de durere, la fereastra ei.

Ultimul act suntem în casa lui Mateo. Istovit, învins el stă și se gândește la noaptea tragică și de neuitat. Durerea și plânsul i-au făcut părul cenușiu.

E seară, când din fundul grădinii, într'o ținută provocătoare, Conchita își face apariția. Fredonează o canzonetă — și intră în casă.

Mateo nu se mai poate stăpâni; se duce pe furis, incuie ușa, apoi o trânteste jos, lovind-o cu mâinile, furios, desperat. Ea cade după o rezistență sălbatică; el rămâne ca pironit într'un colț, rușinat de ceea ce făcuse. Și în această tăcere — ruptă de de suspinele Conchitei, ce acumă e convinsă: dacă acest om a lovit-o atât de crud e că o iubește la nebunie. Conchita e învinsă: se târâște în genunchi până la Mateo, care acum nu o mai înțelege și nu o mai crede; ea îi șoptește cântând declarația de dragoste fără rezerve:

Prendimi: io son tua cosa
Il fiore di bellezza
Che hai calpestato
Rinascerà sotto la tua carezza!

La scena del cancello
Era impostura
Morenito m'è nulla:
Non ebbi amanti mai,
Vedrai! Vedrai!

Și noaptea ce se lasă cu ultimul refren și prima rază de lună, ascunde fericirea ciudaților amanti.

Dacă, Conchita fu într'adevăr capabilă de dragoste — nu se poate afirma. Din romanul lui Pierre Louis — nu se vede; căci Conchita în dramaticele momente ale afirmării sau negării dragostei sale pentru Mateo, simulează satisfacerea unui alt instinct. Conduita ei indiferentă, ușoară, vagabondă, constituie contra-proba abuliei afective a Conchitei: sufletul ei zboară capricios, trăiește din aventuri și nu e capabilă de vre-o continuitate.

Maestrul Zandonai a știut să dea tonul fiecărui moment — fiecărei scene cu un sentiment de independență artistică și cu o vastă preparație tehnică. În special, corul de introducere în melodramă temele muzicale cu acel colorit spaniol — cu acea căldură intensă a tonurilor ce răspândesc par'că realitatea crudă a dramei și a tipului etnic reprezentat — precum și preludiul instrumental și „intermezzo” dela începutul actului ultim — au făcut succesul demn de eminentul maestru și de fideli interpreti — a Conchitei — Tarquinia Tarquini și a lui Mateo — tenorul Schiavazzi.

E știut de toți că sultanul Turciei nu poate pune piciorul în afară de teritoriul Turciei — decât cu iataganul în mână pentru a cuceri noi provincii. Aceasta explică de ce sultanii călătoresc puțin — foarte puțin. Nu lipsește însă, ca în toate lucrurile — excepția. Așa e foarte ciudat subterfugiul — după cum istorisește revista „Annales” — la care a recurs un succesor al profetului ca să se ducă să petreacă la Paris. Era în 1867 și sultanul ardea de dorința de a vizita expoziția dela Paris — ca oaspe a lui Napoleon III. Însă cum? Era un plan: să se simuleze o declarație de război Franței și să plece la Paris cu iataganul în mână. Era un plan cam periculos, dar s'a găsit un altul mai comod. Când călătoria fu hotărâtă ziarele din Constantinopol anunțară că Napoleon făcuse cadou sultanului Franța, așa că sultanul s'ar fi putut duce la Paris fără să pună piciorul în afară de teritoriul turcesc.

Protocolul francez consimți la această ficțiune și în momentul imbarcării pentru Constantinopol, sultanul restitui cu generositate Franca legitimității său suveran.

Milano, Oct. 1911.

Anty.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

Mijlocește bani

pe ipotecă, a mortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC.

O tristă, veche serenadă
Imi cântă valurile mării,
Când prind asupra-le să cadă
Sfioase umbrele nserării.

Cântarea nu știu ce cuprinde,
Dar stau ș'ascult și mi-se pare
C'aud un glas ce se desprinde
Dintr'ansa, cald, ca o chemare.

Ecat. Pitiș

Din misterile firei.

Telepatia.

I.

O forță necunoscută. — Manifestațiile ei ciudate. — Spiritismul. — Telegrafia iubirii. — Câteva interesante cazuri dintr'o colecție engleză.

La sfârșitul veacului trecut, știința pozitivă sau, mai exact zis, materialismul oamenilor de știință n'a putut să-și ascundă surprizele stărnite de câteva importante cuceriri pe cari spiritismul le făcuse în lumea savanților. Și de-atunci încoace, oameni foarte serioși, savanți reputați urmăresc cu o vie curiozitate o serie întreagă de fenomene ciudate cari sau vin în cea mai surprinzătoare contradicție cu concepțiile actuale ale științei sau, în cazul cel mai bun, nu pot să găsească, prin cunoștințele pe cari cultura omenească le posedă, o deslegare, o lămurire satisfăcătoare.

Sunt aceste fenomene foarte neliniștitoare, cari n'au nimic comun cu corpul nostru, manifestațiuni ale unei forțe superioare, radiațiuni în adevăr minunate ale unui suflet care supraviețuiește materiei în stare de continuă prefacere și care este capabil să se perfecționeze, să evolueze de-alungul generațiilor. Sunt morți cari apar prietenilor sau rudelor, în vis sau în realitate, sub formele cele mai ciudate; sunt oameni cari au viziunea clară a prietenilor lor în clipa când aceștia mor pe neașteptate, la distanțe foarte mari; sunt mulți cari ghicesc gândurile sau simțămintele celor pe cari îi iubesc; sunt suflete cari continuă să stea în comunicație cu cei pe cari îi iubesc și după moarte.

Aceste manifestațiuni n'au surprins de fel pe aceia cari cred în nemurirea sufletului. Din potrivă, ei, considerând sufletul ca o ființă cu totul deosebită de corp, explică manifestațiile ciudate pentru alții citate mai sus, prin ipoteza că viața omului se prelungește în mod imaterial și după moarte prin continuarea de a exista a sufletului. Supraviețuirea conștiințelor și facultatea lor de-a veni în contact cu lumea materială a dat naștere unei științe noi, care posedă din ce în ce documente tot mai surprinzătoare și care câștigă pe zi ce trece aderări tot mai importante. Această știință a fost botezată spiritism.

Spiritism, sau telegrafia sufletelor, sau telepatie, sau telegrafie mintală, — așa au botezat aceia cari cred în nemurirea sufletelor manifestațiile misterioase de aparițiuni, transmitere a gândurilor sau comunicații între vii și morți. Spiritiștii se înmulțesc din ce în ce. În Anglia, Franța, Germania, etc., există societăți întregi de savanți cari urmăresc aceste fenomene și cari au publicat documente foarte însemnate. În Franța, învățatul Leon Denis — cităm acest caz ca să se vadă eforturile ce le fac adepții spiritismului de a introduce concepția lor ca criteriu de judecată sau ca mijloc de lămurire chiar în cele mai științifice lucrări — a scris o foarte voluminoasă și interesantă carte intitulată „Adevărul asupra Jeanei d'Ark”, în care multe puncte obscure se lămuresc prin destăinuirile făcute autorului de chiar spiritul eroinei dela Orléans.

Și printre Români, atât din regat cât și din Ungaria au trăit și trăesc spiritiști. Unul din cei mai mari savanți ai noștri, genialul

Hașdeu a fost spiritist. Hașdeu s'a interesat de comunicația cu cei morți și a început s'o practice după moartea fetei lui Iulia, pe care a iubit-o foarte mult. Dacă acest nefericit savant n'ar fi fost înșelat de o parte din persoanele cari i-au slujit ca *medium* în convorbirile sale cu Julia, de sigur că documentele rămase de la el ar fi fost mult mai importante. Cu toate acestea, dela Hașdeu tot a rămas o carte de mare valoare: *Sic cogito*, în care găsim lămuriri foarte însemnate asupra modului cum el înțelegea spiritismul.

Dar nu pentru toată lumea fenomenele spiritiste găsesc o explicație suficientă în spiritism. Învățații cari nu admit existența spiritului ca funcțiune independentă de materie, cari deci nu cred nici în nemurirea sufletului și cari au făcut din materie principiul prim și ultim al vieții, sunt încă nedumeriți asupra naturii fenomenelor așa zise spiritiste. Cei mai mulți caută să le explice prin sugestie și auto-sugestie, prin însușirile magnetice pe cari le are organizația nervoasă a firei noastre.

Ori care ar fi explicația acestor fenomene, un lucru e sigur: în natură există o forță, care încă nu e cunoscută decât prin manifestațiile ei. Și fiindcă manifestațiile ei sunt bine cunoscute, până ce știința va izbuti să dea definiția definitivă, care să fie unanim primită la forței care le produce, trebuie să ne mărginim să studiem fenomenele în sine. De aceea, vom reproduce aci câteva foarte interesante cazuri de telegrafie a iubirii, cuprinse în celebra colecție engleză *Phantasms of the living*.

D-rul Longet, membru al Institutului și profesor de fiziologie la facultatea din Paris, povestește următoarele două cazuri autentice:

„Savantul nostru coleg d. Jules Cloquet, membru al institutului și profesor de clinică chirurgicală, mi-a istorisit că, întorcându-se într'o seară foarte târziu dela o potrecere la d. Chomel și adormind, a văzut în vis pe fratele său, Ipolit. El avea pe spate un mare teanc de hârtii, pe care l'a asvârlit în mijlocul odăii, zicând: acuma nu mai am nevoie de nimic! — și-a dispărut. Deșteptându-se, d. Cloquet a comunicat acest vis celor din prejurul său, fără să aibă nici o grijă. El s'a dus la spital unde și-a făcut, ca și n'alte zile, lecția de clinică. După aceea, d-l Giron de Busarainque i-a făcut cunoscut că chiar în noaptea aceea Ipolit murise de un atac de apoplexie.

„E și mai explicat — urmează d. Songet — visul meu propriu, când eram student în medicină și intern la dupuytren, visai că văd pe tatăl meu atins de boală menită al răpune. Mă deșteptai foarte turburat, silindu-mă să mă liniștesc, de oarece aceasta s'a întâmplat miercuri, iar duminică eu lăsasem pe tata sănătos. Muștrându-mă că am fost atât de slab în cât să mă îngrijească un vis, mă hotărâi să nu mă mai gândesc la aceasta, dar icoana tatălui meu murind n'o puteam alunga de loc din închipuirea mea. Atunci, ca să mă liniștesc, am plecat la St.-Germain, unde am găsit pe tatăl meu atins de o fluxiuone de piept, de care a și murit peste cinci zile.”

D-na Vodin, o rudă a vestitului dr. Richet, fi scria la 1885 acestuia:

„Mama mea, când era văduvă fusese cerută în căsătorie de un tânăr profesor dela Caen, d. Royer, care o iubea foarte mult. Părăsind acest oraș și căsătorindu-se cu d. Caillaux, ea a rupt ori-ce legături cu d. Royer, așa în cât vre-o trei-patru ani nici n'a mai auzit vorbindu-se de el. Intr'o noapte, fiind deșteaptă, ea vede o formă alba ca un abure, aplecându-se de trei ori peste patul ei, cași când i-ar fi zis adio. Fără a-și putea da bine seama de întâmplarea aceasta, mamei mele i-s'a părut atunci că vedenia aceea era d. Royer. Foarte mișcată, ea n'a spus nimănui nimic. Peste o săptămână ea a aflat că Royer murise chiar în noaptea cu vedenia. Dânsa nu știuse că el fusese bolnav.”

D. dr. Gibert, medic primar la Havre povestește într'o scrisoare din 1886:

„Scena s'a petrecut în primăvara anului 1849. Un bătrân de 84 de ani, numit Borel, unchiu al mamei mele, stabilit la Petit-Saconex aproape de Genova, a venit la noi într'o sâmbătă la dejun. Noi locuim la Monnaie, un sat lângă Genova, la o depărtare de vre-o 4 kilometri de locuința bătrânului. Acesta era foarte sănătos. Peste două zile, în noaptea de duminică spre luni, la orele 2 după miezul nopții, mama se deșteaptă din somn țipând: *Unchiul a murit!* Il văd pe jos cu brațele întinse. Tata s'a silit s'o liniștească, dar ea n'a mai putut adormi.

„Luni, tata ne-a istorisit visul mamei și noi am răs amândoi, spunându-i că, dacă unchiul ar fi murit în adevăr, ar fi venit cineva să ne înștiințeze. În noaptea de luni spre marți însă, la aceeași oră, mama se deșteaptă iar din somn, strigând: *Unchiul a murit!*

„Aceeși scenă în noaptea de marți spre miercuri.

„Miercuri, tata, care era judecător de pace, mă roagă să-l însoțesc la Petit-Saconex, pentru ca să încredințăm pe mama că visul ei, deși s'a repetat de trei ori, totuși nu e decât un vis. Cum am sosit la locuința unchiului însă ni-s'a spus că bătrânul nu s'a văzut de trei zile. Căsuța-i singuratică era închisă tun. Atunci tata a spart un oblon și astfel am putut vedea pe bătrân lungit pe jos în bucătărie. Am pătruns în casă pe din dos; tocmai când eu voii să ridic cadavrul, care era cu capul sub vatră, cu fața la pământ, cu brațele întinse, tatăl meu a băgat de seamă că craniul îi era sfărâmat. Bătrânul fusese omorât. La urmă ucigașul a fost prins, osândit și pedepsit cu moarte, după ce mărturisise totul. Atunci s'a dovedit că el omorise pe bătrân duminică, între orele 12 și unu ziua. Mama a văzut prin urmare cadavrul în vis după 12 sau 13 ore dela săvârșirea omorului.”

În numărul viitor vom continua să publicăm restul de documente prețioase ce posedăm în această privință, documente de natură să stărnească o neliniște adâncă în sufletele noastre și să sdrucească din temelie convingerile științifice pe cari le-a consacrat veacul de materialism pozitivist și de învișunată negare a tot ce nu este materie sau însușire a materiei în care trăim.

Cărți

Un nou roman: „Pribegi în țară răpită” de Dumitru Moruzi.

De mai bine de un an, a apărut în editura „Neamul românesc” studiul social în formă de roman al dlui D. C. Moruzi „Instrăinații”.

Fără șgomot, fără reclama obișnuită vremurilor noastre, fără recomandăția cu pretenții a vreunui critic autorizat, romanul dlui Moruzi s'a desfacut încetul cu încetul, trezind tot mai mult interes în cercurile cetitorilor de elită și independenți în păreri, cari cumpără și cetesc cărțile a căror valoare nu e hotărâtă numai decât de „brevetul” vre-unui critic pedant, sau chiar a institutului de editură!

S'ar părea absurdă, dacă nu ridiculă, afirmarea aceasta, și totuși sunt mulți, foarte mulți, cari apreciază valoarea unei cărți, numai după editura, în care a apărut.

Orice carte tipărită, bunăoară, în editura „Neamul românesc”, e condamnată de unii, dela început, și dacă nu e privită cu dispreț, sau indiferență, rar de tot cu oarecare atenție. Și mentalitatea aceasta pătimasă și obtuză, o are nu numai partea din public, care așteaptă și pentru produsele literare „reclame de bălcu”, închipuindu-și că și creațiunile literare se aseamănă cu cine știe ce produse industriale, găsite în depozit la vre-o firmă mare și cu renume, ci chiar li-se cere în primul loc absolută imparțialitate și cinste în meseria lor; și dacă publicul, — acel „public mi-

metist" — își are o scuză în însăși inconștiența, lipsa de independență în gândire și spiritul de a „măimutați” pe alții.

Critica literară înfăptuește aproape o crimă, nefăcându-și datoria pe care are obligația morală de a o îndeplini; și lucrurile trebuie demascate în toată micimea și goliciunea lor.

Este un om în țara aceasta, care prin puternica sa personalitate, a stârnit în jurul lui un uragan de ură și invidie: d. N. Iorga.

În prodigioasa lui activitate, acest uriaș al gândirii și simțirii românești, profet idealist al adevărului și cinstei, s'a apucat să înființeze și o tipografie românească.

Ura neagră a sufletelor mici, se resfrânge nu numai asupra lui, dar și asupra a tot ce stă în legătură cu el, sau amintește de dânsul.

Observați pentru adevărarea acestei constatări atitudinea pe care o au nu numai revistele din țară, dar și de peste munți, asupra tuturor cărților apărute în editura Vălenilor de munte. Numele acestui târgușor a ajuns astăzi, ca un fel de anatemă.

Campania dusă împotriva „apostolului dela Văleni”, cum îi zic rânjind, unii, este dusă cu aceeași înverșunare și machiavelism împotriva a tot ce poartă semnul naționalismului atât de temut. Conspirația aceasta a tăcerii sau a indiferentismului față de opera unui scriitor, care a avut nefericita idee să-și tipărească volumul la Vălenii de munte, se explică nu prin „ignoranta” criticii noastre literare, căci nu putem admite atât „ignorare”, dar prin perfidia și răutatea de care dau dovezi atât de respingătoare, de un timp încoace.

Și ceea ce este mai surprinzător, există și o așa numită „cărădășie” a criticii noastre contemporane.

Se găsec doi, trei critici cari de acord fac unul și același lucru, laudă, înjură, ori „ignorează” vre-o lucrare apărută; același lucru îl fac toți ceilalți. De aceea romanul d-lui Moruzi „Instrăinații”, care incontestabil — pentru noi cine l-a citit și n'a avut numai decât nevoie de luminile și aprecierile criticii literare, dar a fost înzestrat cu bun simț și gust pentru citit — este cel mai însemnat roman social care s'a scris la noi — n'a avut totuși cinstea de a fi semnalat de reviste ca „Viața Românească”, „Convorbiri Literare”, „Luceafărul”, ca să nu amintim decât de cele mai pretentioase. Ba convorbirile, l-au înregistrat în treacăt într-o notă minusculă: trei rânduri comentariu la un mic pasaj reproduș!

Cu tot indiferentismul acesta al criticii noastre literare, d. D. C. Moruzi, care n'are norocul să locuiască în capitală de unde se trimite vestea „atentificată” a gloriilor literare, și care mai are nenorocirea să nu fie onorat cu prietinia nici a unui mare critic, nu s'a simțit atins sau descurajat de acest indiferentism al capriciilor criticii noastre și cu aceeași liniște și modestie care l-a caracterizat întotdeauna, a scris al doilea al său roman social „Pribegi în Țara Răpită” care e pe cale de a se tipări în curând. Precum „Instrăinații” sunt un studiu social al mentalității societății noastre trecute, „Pribegi în Țara Răpită”, este tot un studiu social în formă de roman în care e zugrăvită viața societății basarabene dela 1854—1888, deasemenea procesului de rusificare a acestei provincii oropsită de soartă, arătându-se cu dovezi evidente, că nici una dintre stările sociale procesul acesta de rusificare nu a isbutit, că elementul românesc, cu tot machiavelismul politicii rusești de desnaționalizare, ca atare, a rămas același, D. D. C. Moruzi pune într-o vie lumină adevăratele tendințe ale „panslavismului” dovedind prin istorie, că el există astăzi și în sufletul „nihilismului”; într'un cuvânt, scoate masca de pe obrazul politicii rusești dovedind, că toate reformele judecătorești, „nadelul”, zemstovul”, recrutarea și altele, nu au avut ca scop nici dreptatea, nici libertatea, nici buna stare a celor mici, ci numai rusificarea provinciilor nerusești și neslave, adică a polonezilor, rutenilor și românilor.

Este destul de evidentă acum, importanța acestui roman pentru românii de pretutindeni, când rușii se pregătesc a sărbători în anul viitor „Centenarul alipirei Basarabiei” la împărăția lor.

Eroii romanului sunt luați de data aceasta din clasa cea mai înaltă: prințul Mavrocosta, nevasta și cei doi copii ai săi. Surghiuniți din Moldova în urma unei intrigi țesute la palatul lui Ghica.

Voda din Iași, prințul cu familia este silit să

părăsească Moldova trecând în Rusia, unde devine supus rusesc în 1854. Scriitorul ne înfățișează Kișinăul din această epocă, și populațiunea satelor basarabene față de societatea orașenească.

Călătoria prințului Mavrocosta la Moscova unde asistă la serbările încoronării lui Alexandru al II pe urmă la Petersburg și prezentarea lui la curtea țarului. Cum se naște și care este esența „Panslavismului”.

Schimbările consecutive ale mentalității nobilimei basarabene, în timp ce țaranul rămâne neschimbat în limba și obiceiurile sale fiind același acum ca și în 1812. Subiectul s'ar părea arid, dar este întretesut de felurite tipuri, de incidente comice sau duioase, de evenimente istorice care stau în legătură cu istoria noastră națională, încât romanul acesta va fi cu mult mai interesant decât „Instrăinații”, mai ales având în vedere scopul pentru care a fost scris.

D. D. C. Moruzi, pe de o parte a vrut să facă cunoscut românii de pretutindeni, Basarabia cu populațiunea ei neaoșă de răzeși moldoveni, cu boerimea ei rusificată numai în aparență, cu frumusețile ei poetice asemănătoare în atâtea privințe cu privilegiile dela noi, cu felul de a fi, a simți și a gândi al țaranului moldovean din Basarabia ca și al țăraveșului, într'un cuvânt d-sa a căutat să ne dea o icoană cât mai vie, mai lămurită și mai complectă a provinciei ce ne-a fost răpită în mod samovolnic de lacomul imperiu moscovit; iar pe de altă parte d-sa a vrut să ne facă cunoscuți și pe noi, fraților noștri de peste Prut, așa cum suntem în lumina istoriei și nu a bârfelelor și scoriturilor cu care le place rușilor a ne înfățișa basarabenilor; de aceea autorul insistă asupra preferențelor mari politice și culturale din România pe care românii de peste Prut, izolați de noi timp de 100 de ani prin bunătatea și îngrijirea țarului apărător al ortodoxismului, prea puțin sau absolut de loc nu le cunosc, și care negreșit trebuie să-i intereseze tot așa de mult cum ne interesează și pe noi soarta lor.

Aceasta este îndoita tendință a romanului d-lui Moruzi „Pribegi în Țara Răpită” și de unde se poate vedea prin urmare marea lui însemnătate din punct de vedere național. A reproduce acum câte-va fragmente din acest roman câtă vreme nu s'a tipărit încă, ar fi un non-sens, iar pe de altă parte ar însemna, că urmăm și noi pilda unor critici actuali, cari obișnuiesc să facă recenzii asupra cărților ce n'au apărut încă. Scopul nostru nu a fost prin urmare de a face o dare de samă asupra romanului d-lui D. C. Moruzi, aceasta o vor face alții la apariția lui; am ținut numai să atragem atenția publicului nostru asupra importanței pe care o prezintă această scriere, care va fi pentru oricare cititor nu numai o lectură de distracție sau de satisfacere a curiozității sau a cine știe ce gusturi estetice, dar va contribui la deșteptarea și înălțarea conștiinței naționale, va întări credința în puterea de viață a poporului românesc, va trezi dragoste pentru trecutul neamului nostru, cu un cuvânt va cultiva și mintea și inima și va fi poate și un imbold pentru alții de a închina neamului nostru asemenea cărți folositoare. Pe de altă parte, publicul nostru cetitor purtând interes scrierei domnului Moruzi, va contribui și el prin aceasta la îmbucurarea, înseninarea și încurajarea bătrânețelor lui necăjite, căci ce recompensă mai frumoasă poate fi pentru un scriitor de cât aceea de a se vedea încurajat și răsplătit după talentul și munca depusă în cine știe ce împrejurări triste și grele pentru el întru păstrarea în scris a atâtor amintiri ale trecutului nostru câte se găsec în romanul d-lui Moruzi.

Dacă indiferența criticii contemporane e de condamnat, nu e numai de cât dăunătoare; când se mai adaugă însă și aceea a publicului înșamă pentru un scriitor de valoare o pierdere ce nu se mai poate îndrepta, nu atât pentru el cât pentru poporul în mijlocul căruia a trăit. Pentru ce atunci să lăsăm să se nască în sufletul unui scriitor deprimare și desinteresare pentru lucruri, cari i-au fost atât de dragi — fiind amintiri din trecutul neamului nostru, și pentru care avea chemare, ca nimeni altul să le lese ca moștenire urmașilor în scrisul lui atât de simplu și totuși atât de măestrit?

Eugeniu Revent.

„Școlile germane” de Petre C. Trișcă (un volum de 75 pag. prețul 1,50 lei). Autorul membru al baroului din Ilfov ni-a trimis o broșură instructivă, ce tratează despre școlile germane. Sub-

titlul ne spune, că în această broșură se face o privire generală asupra desvoltării și scopului feluritelor școli germane. Mai aflăm în broșura interesantă a dlui Trișcă și o descriere a seminarului pedagogic universitar din Jena. În partea primă a cărții se face o reprivire istorică asupra trecutului școlilor germane, începând dela epoca lui Luther. Urmează apoi o analiză umănuită a feluritelor sisteme pedagogice din Germania.

Într'un stil clar și concis ni se explică întocmirea feluritelor școli din Germania, cu principiile, tradițiile și scopurile lor diferite. Indicațiuni de orice natură, conține broșura asupra organizației și a caracterului diferitelor școli și facultăți universitare din Germania, întocmită în privința asta după modul lexiconic.

La sfârșitul broșurii se face apologia celor mai de seamă pedagogi germani: Wilhelm Rein, Paul Natorp, Theohald Ziegler.

Activitatea acestor pedagogi de mare renume în domeniul științei educative și pedagogice, a făcut epocă în viața școlilor germane.

Sistemele lor pedagogice, principiile și observațiunile lor contribuie evident la ridicarea nivelului culturii generale a poporului german.

Broșura dlui Trișcă umple un gol în literatura noastră didactică. O recomandăm profesorilor și tuturor aceluia, cari se interesează de problemele pedagogiei. Regretăm, numai că nu aflăm în broșură descrieri mai subiective din punct de vedere al observărilor caracteristice autorului, întru reliefașarea mentalității, ce stăpânește școlile germane, pentru că în acest scop broșura dlui Trișcă ar avea o valoare mai generală, și nu escludeiv din punctul de vedere pedagogic.

Cronica femenină

Femeile și sportul

Frumusețea desăvârșită are ceva, ce te stânjenește. Se obișnuiește azi să se vorbească de efectul artistic al hainei. În proporția aceasta femeile tot mai des întreabă îngrijate: Cum să mă'nbrac? Iar bărbații mereu repetă, că cutare femeie e mai frumoasă îmbrăcată în haină de casă.

Dacă frumusețea desăvârșită te stânjenește, moda aplicată bizar stârnește totdeauna câte un zimbet poate frumos, poate ironic ori de compătimire.

În Paris, patria observațiilor de spirit astfel se scrie:

Femeia parisiacă în conservarea corpului său imitează pe cea engleză; sulemenirea feței sale palide și întrebuițarea parfumului a furat-o din orient, dela cadane, dar arta îmbrăcămintelor e proprie din naștere. Din aceste particularități opuse a alcătuit parisiacă ceva nou. Nici femeia engleză, uscată, nici moleta cadână nu pot să apropie de ea, nici pe departe. Femeia engleză prea mult se dedică sportului, cea din orient de loc.

Foile de modă niciodată nu se ceteau cu atâta sârguință ca astăzi și deoarece interesul e mare pe toată linia, moda își are rubrica chiar și în cele mai mari ziare cotidiene.

Tot mai stăruitor i-se cere femeiei sportul în numele modei. Stabilindu-se ca minimal: gimnastica de dimineață și cea de seară. Azi nu se mai mulțumesc cu una-două ore ce le plimbă pe corso.

Pentru o parte a femeilor noastre ocupate cu lucrul casnic e de ajuns, dacă sacrifică seara și dimineața câteva elipe de recreare pentru a face gimnastică sistematică. Damele comode cari totuși țin la modă, nu-și piardă vremea scumpă în fotoliul moale, blazate lectura de plictisitoare, ei facă sport.

Multe din dame eșind rândurile acestor vor gândi cu compătimire la damele engleze uscată, informe. E raport greșit acesta.

Femeia engleză numai revistelor umoristice are să le mulțumiască reputația această stranie. Căci oricum să privim lucrul, totuși grația neîntrecută a parisienei e rezultatul sportului propagat cu atâta zel de către englezoaice, cari incontestabil își au și ele farmecul lor particular, mulțumită gimnasticii.

Prea des vedem, că și mișcărilor cele mai neînsemnate, ca umbletul, șederea, ridicatul, ținerea rochiei, înmănușarea, salutul, trecerea unei bălți, urcatul ori coborâtul caleștii, o femeie, care nu face sport pe lângă toată silința depusă le săvârșește

prea puțin grațios. Iar fugind o femeie care nu face sport — deși prilejurile acestea sunt rare de tot, — dă un tablou comic cu desăvârșire.

Fără îndoială, femeia care cearcă, aplicând cele mai imposibile sisteme, să-și slăbească și să-și câștige mlădierea sulegetei parisiene, greșete foarte mult. Prea des aceste încercări au un sfârșit tragic, și în orice caz sunt în detrimentul sănătății.

Scurt. Nu e de ajuns să-ți alegi firma croitorului. Pentru a da grație, elegantă, unui corp armonios cea dintâi datorie este să faci sport sistematic, omițând din programul de viață visul emancipării, care duce în cazul cel mai bun la o egală îndreptățire, până ce grația femeii îi asigură stăpânirea peste genul bărbătesc.

Incontestabil și lupta femeilor pentru drepturi egale e demnă de toată considerația, cu cât mai bine ti șade însă sexului frumos lupta de cucerire, decât cea pentru emancipare. Căci emancipată odată o așteaptă jugul vieții, câtă vreme supusă cum e azi e stăpână suverană.

B. H.

INDUSTRIE--COMERȚ

Menirea unei librării

Astăzi, când gustul de cetit și dorul de-a ști e atât mai multe lucruri frumoase și instructive, ia proporții tot mai mari pe zi ce merge; este firesc să ne întrebăm: oare la răspândirea gustului de cetit în toate clasele sociale și la răspândirea atâtor cărți în public, pe lângă valoarea literară superioară a unor cărți și pe lângă talentul real al unora din scriitorii noștri, mai contribuie în măsura recerută și corespunzătoare împrejurărilor, pentru răspândirea cărților și librăriiile românești? Aceasta e o întrebare ce se impune dela sine, de oarece răspunsul e negativ. La alte popoare mai civilizate, pe lângă talentul real al scriitorului și pe lângă valoarea literară superioară a cărții mai contribuie foarte mult la răspândirea literaturii și librăriiile, fără ajutorul cărora, hotărât nu s'ar răspândi atâtea cărți în lume, fie ele cât de bune, câtă vreme la noi o carte se răspândește numai în urma bunelor recenzii ce apar în reviste, cari remarcă talentul scriitorului și uneori în urma curiozității cetitorului, întâmplare foarte rară la noi români.

Răspândirea unei cărți bune în popor nu trebuie absolut de loc lăsată în voia sortii, adecă la buna dispoziție a criticului, care de asemenea poate greși câte odată, nici la aprecierea numerosului public, care de cele mai multe ori are păreri greșite despre diferite cărți, cari poate din toate punctele de vedere sunt superioare.

Bineînțeles și aceștia își au partea lor decizătoare asupra sortii unei cărți, cu toate acestea datoria principală de-a răspândi o carte cât mai mult în public îi revine librarului, care în interesul său propriu nu trebuie să întrelase nici o modalitate, care ar ușura vinderea unei cărți, cu atât mai vădit că, o librărie nu e o simplă prăvălie în care se vinde marfă, ci o librărie e mult mai mult, ea are o menire care toate celelalte prăvălii nu o au. O librărie trebuie să fie un far luminos pentru toți aceia cari sunt lipsiți de cele mai clementare cunoștințe literare, ce trebuie să servească tuturor de călăuză în toți ramii vastei literaturi. Librăria pe lângă caracterul ei comercial, trebuie să aibă și un caracter cultural, căci e totodată și o instituție culturală. Pentru a putea fi numită astfel trebuie ca, proprietarul, conducătorii ei să fie niște persoane cu o cultură înaltă, cu bogate cunoștințe literare și comerciale și pătrunși de însemnătatea rolului ce-l au pentru cultivarea poporului și pentru promovarea industriei și comerțului românesc. Pentru a conduce o librărie conform cerințelor timpului, dându-i o direcție modernă, au datoria toți librării să cunoască exact toate tainele pur comerciale ale negoțului de cărți, ci trebuie să aibă și un spirit de observație și invenție, ca să poată afla cu ușurință modalitățile de-a face cunoscute cărțile bune publicului și a vinde fiecare gen literar acolo unde i-se simte lipsa și unde poate aduce folos.

Un librar înzestrat cu toate aceste calități va putea lucra cu folos nemărginit de mare, atât pentru sine cât și spre binele poporului. Un asemenea librar va ști că aceste stând numai în raft, unde se temple de praf nu se va trece, ba cu timpul se ruinează, va căuta deci un mijloc ca să o facă cu-

noscută publicului și să o vândă. Va face prin foi reclama necesară, care arareori rămâne fără efect, va tipări prospectele și le va împărți în public, iar la ocazii binevenite ca Crăciunul, anul nou, etc. va trimite după posibilitate în toate familiile cataloage și prospecte ale cărți potrivite pentru aceste ocazii, în cari fiecare carte să fie însoțită de o mică critică și lămurire asupra conținutului ei, indicând totodată și pentru cine e potrivită: pentru copii mici, mai mari, adulți sau oameni mari, pentru băeți și fetețe, înlesnind astfel cum-părătorului alegerea unei cărți.

Un librar iscusit, dacă o carte nu se trece așa cum trebuie, va observa imediat cari sunt cauzele stagnării și va aplica îndată operațiuni nouă de vânzare, făcând publicului și celorlalți librari oferte favorabile și poate răuște să vândă cât mai multe cărți, va trebui să facă reclamă în stil mai mare și oferte excepționale și va prevedea și aceea că, pentru a satisface cerințelor publicului ce fel de cărți și reproduceri artistice trebuie să pună în vânzare în fiecare sezon.

După cum am spus, numai un librar înzestrat cu înalte cunoștințe comerciale și literare își va putea îndeplini frumoasa sa misiune comercială și culturală, numai un asemenea librar va putea fi un adevărat factor care, să propage interesele comerciale-culturale ale neamului nostru și de a-tari librari am avea trebuință noi români atât aici cât și în România.

Dacă am arunca o privire asupra activității librării și librăriiilor românești de pretutindeni, am observa imediat că toată activitatea lor se restrânge la niște speculații comerciale, de multe ori de caracter aproape jidovesc, am observa că, absolut nici o librărie românească nu stă la înălțimea chemării ei, ci toate se mărginesc la o îngustă activitate negustorească, adeseori de un caracter contrar chiar și principiilor comerciale. Din toată manipularea lor se vede lăcomia librarului de-ași servi absolut numai interesele sale proprii, păgubind uneori prin aceasta interesul obștesc. La nici un librar român nu se observă un interes cultural, nu vezi la nici unul că, ar nutri în pieptul său sentimente mai nobile, că ar avea interes pentru propagarea unei lecturi sănătoasă în public, din contră, pentru a-și servi cât mai bine interesele proprii, nu se sfîșe a pune în vânzare cărți cu un conținut detestabil și cu o execuție tehnică nulă, păgubind astfel și literatura și și industria noastră.

La noi români de-oamdată până când vom ajunge la o literatură îndoit sau întreit atât de bogată ca acum, după părerea mea ar fi mai bine, ca fiecare librărie să nu se mărginească pur și simplu la o activitate de sortiment, adecă să nu se mărginească numai la vinderea cărților tipărite de cele câteva case de editură ce avem, ci să caute fiecare în cadrele posibilității să câștige încrederea unor autori buni, cari să-i încredințeze cu edarea scrierilor lor, mai cu seamă în ediții populare, potrivite pentru pătura țărănească și clasa de mijloc, cari sunt mai lipsite de știința de carte, precum și editarea de scrieri potrivite pentru copii și adulți, fiind literatura noastră în aceste direcții mai puțin și în defavorul nostru dezvoltată. Librării noștri ar trebui să se cugete și la reinvierea și scoaterea în ediții populare eftine a unor scrieri mai vechi dar bune și la popularizarea scrierilor lui Alexandri, Creangă, Eminescu etc.; de oarece din scrierile acestora nu avem aproape de loc ediții populare, tipărite frumos și eftine și lipsa lor se simte.

Bineînțeles problemele ce trebuie să îndeplinească o librărie sunt multe și grele, o înșirare complectă a lor nu încapă în cadrele unui articol de gazetă și nici nu se pot indica cu o exactitate care să corăspundă în orice timp împrejurărilor; însă fiecare librar conștient va ști cari sunt aceste probleme și cum trebuie ele întruchipate. Natural primirea lor în practică nu e lucru ușor, e chiar greu și împreunat cu multe cheltuieli, cărora nu poate da piept oricare.

Punerea lor în practică recere pe lângă bogate cunoștințe comerciale și literare și o bună stare materială și îndeplinirea lor, singur librarul, fie cât de iscusit, n'o poate face, căci multilateralitatea afacerilor de librărie, nu-i dă timp destul pentru a se putea ocupa cu toate aceste lucruri, trebuie deci să aibă într'ajutor, — așa cum toți librării din Germania, Franța, Anglia, Austria, etc. — câte un om de știință, care pe lângă un onor modest să fie aplicat a-i compune pentru fiecare carte câte o dare de seamă imparțială, care să aibă acea tărie

de a convinge publicul despre valoarea incontestabilă a cărților ce i se oferă.

În tot cazul realizarea problemelor amintite e grea de tot și împreunată cu multe cheltuieli și neplăceri, cu toate acestea nu-mi pot închipui că, pe lângă o voință tare și mici eforturi să nu poată îndeplini fiecare librar, barem o parte din ele, fapt care ar face în tot cazul să prospereze și comerțul românesc de cărți, care la noi e tare înapoiat. O bună parte din aceste probleme se va putea îndeplini mai ușor numai atunci, când și librării românești vor avea o organizație solidă, care să fie menită a promova interesele lor: până nu vom avea această organizație, nu vom putea vorbi de o ordine și o absolută progresare spre bine a librăriiilor românești.

Despre felul cum ar fi mai bine și mai ușor să se facă această organizație a tuturor librăriiilor noastre, voi vorbi pe larg cu altă ocazie, după ce voi fi isprăvit studiarea temeinică a acestei chestiuni.

Ce frumos ar fi când am vedea că, toți librării români s'ar năzui să aducă la îndeplinire fiecare și numai o parte din aceste probleme importante, cari sigur vor promova interesele comerciale-culturale ale poporului nostru. Dacă până acum s'a făcut puțin în aceste direcții, să sperăm că librării noștri vor ajunge în curând la convingerea că, activitate mai intensivă din partea lor, va ridica prestigiul librăriiilor românești, aducând cu sine foloase mari și să sperăm că în curând îi vom vedea pe toți înrolați la o muncă serioasă.

E. Barelau.

INFORMAȚIUNI

Arad, 21 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme nouăscă și uscată cu urcarea de temperatură.

Prognostic telegrafic: Ploaie pe-allocuri, vreme mople.

Temperatura la amiază a fost 12° Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11.90
Grâu pe aprilie 1912	12.12
Secară pe octombrie	10.46
Secară pe aprilie	10.54
Cucuruz pe maiu 1912	8.62
Ovăs pe octombrie	9.55
Ovăs pe aprilie 1912	9.70

Frinea la Eleusis

Celebrul pictor H. Siemiradzki ne înfățișează într'un tablou lumea veche a Eladei, alegând episodul din misterele eleusiace, în care factorul principal este Frinea, renumită prin frumusețea ei, care a servit lui Praxitel de model la statuia Venerei din Knide.

Orașul Eleusis din Atica, așezat pe malul mării, a fost focarul principal al adorațiunii zeiței Ceres sau Demeter.

Renumitele mistere eleusiace au avut în Grecia o însemnătate foarte mare așa încât trebuiesc privite ca expresiunea de căpetenie a ideii religioase din antichitate.

Despre aceste mistere nu avem nici azi o idee cu totul clară, căci chiar cercetările științifice ale lui Gerhard, nu sunt decât niște presupuneri în ceea ce privește riturile de atunci. Azi putem zice numai că ele aparțin domeniului reprezentanțiilor teatrale; episoadele din legendele despre Demetra erau însemnate astfel ca mulțimea să fie adânc mișcată, ca imaginația spectatorilor să fie cât se poate de viu impresionată. Astfel o procesiune impozantă pornea din Atena, lua drumul sacru dealungul mării, trecea Roma, și ajungea la propileele eleusiace, situate într'un loc admirabil, în fața insulei apropiate Salamina, unde avea loc misterele în renumitul Megaron, templu în stil doric consacrat Ceresei.

Astăzi avem numai niște urme foarte slabe și abia câteva rămășițe din cripta suterană a zisului templu. Lumea științifică cunoaște așa numitul bas relief eleusiac cu textul lui enigmatic precum și acel capitol corintian găsit la Eleusis, azi reprodus într'o mulțime de exemplare. Cu toată decadența vechiului spirit al Atenei din epoca dinaintea lui Alexandru-cel-mare, — când adică poezia sburase de pe pământul Eladei pentru a face loc filosofiei și dialecticii, — misterele eleusiace nu pierd din splendoarea lor. Poporul urmează ca și înainte a veni aici în masă, încrezător și adânc convins de sfințenia locului făcător de minuni; ca și mai înainte tot ce e măreț și frumos aleargă cu daruri pentru a le depune ca tribut cuvenit Demetrii.

O legendă zice, că renumita Frinea a venit și ea odată aci pentru a înscena înaintea mulțimei poporului, ve-

chiul mit despre nașterea Afroditei; și tocmai acesta este episodul pe care ni-l prezintă celebrul pictor în opera sa măreață.

Subiectul tabloului corespunde de minune felului de creațiune al lui Siemiradzki. O frumoasă femeie în pielea goală; un piesaj întins și admirabil pe marginea mării; un templu splendid sus pe o colină, multi-meia venită din Atena cu tot aparatul festivității antice, bas reliefuri, flori, covoare, totul într'un colorit cald, măreț, inexprimabil: — iată lumea de predilecțiune, în care trăiește Siemiradzki și pe care o și dominează c'o măiestrie incomparabilă. Momentul din tablou este când Frinea, în mijlocul suitei sale, își leapădă haina pentru ca să se arate goală ca Afrodita înaintea spectatorilor uimiți.

Iată o că-și desnoadă părul blond și abondent și în curând se va scobori la mare pe treptele de marmură, peste cari sluguri ei întind niște covoaară! Iar micul tovarăș al Afroditei, își face și el toaleta; o mamă, stând în genunchi, leagă la umerele copilului niște aripiare!

La capela română din Viena (I, Löwelstrasse 8) s'a înființat un cor mixt nou, cu concursul gentil și deosebit de prețios al doamnei *Valeria de Herbay* și al domnișoarelor *Aveli Nemecik* și *Cornelia Cuparescu* (sopran), *Flora Roșca*, *Lucia Petrescu*, *E. Scalat* (alt). Dirijat de d. *Ionel Crișian*, bursierul Societății pentru fond de teatru, corul va debuta Duminecă acum, cu Liturgia măiastră a dlui G. Dima.

Apel! Fraților! Românii din Brașov și împrejurime ne-am înțeles să ținem *Vineri în 14 (27) oct. 1911, la 2 ore după prânz în otelul nr. 1 din Brașov adunarea poporală*, adică o adunare la care să poată lua parte întreg poporul român din Brașov și împrejurime.

Vor fi de față și deputații dietali atât cei foști cât și cei de astăzi.

Vă invităm să luați toți parte! Asta-i ajutorul ce vi-l cerem.

Dacă veniți la adunare, dați dovadă la lume, că simțiți ca și noi și că aveți cunoștință, că cărturarii români când vorbesc de afacerile poporului român, vorbesc din inima lui.

Nu ne trebuie altă jertfă dela popor, decât să-l știm, că e una cu noi și să știe străinul, că poporul românesc cu cărturarii săi — în cauze naționale românești — este un trup un suflet!

Veniți deci la adunarea de vineri cu toții! Să ne vedem sănătoși!

Brașov, 20 Oct. 1911. În numele comitetului aranjator: *Ioan Lengeru*, avocat. *Dr. Al. Străvoiu*, avocat.

Noul episcop al Cenadului dr. Iuliu Glattfelder a sosit azi în orașul nostru în vizitațiune canonică.

Cu aceasta ocaziune credincioșii bisericii romano-catolice au ținut să-și arăte iubirea ce păstrează înaltului lor prelat, primindu-l într'un mod strălucit.

† **Zoe B. Popovici**, sora arhitectului Cezar B. Popovici din Viena, a decedat joi, în cei mai frumoși ani ai vieții.

Inmormântarea va fi sămbătă la 2 și jumătate dela locuință (VII Lederergasse 18 A) în cimiterul dela Dornbach I. Viena.

Colonia română din Viena jalește adânc pierderea uneia din cele mai simpatice membre ale sale.

Familia cumplit cercată e rugată a primi condoleanțele noastre.

D. Em. Gârleanu la Sinaia. Mercuri d. Em. Gârleanu, directorul Teatrului Național din Craiova, a fost primit în audiență, la Sinaia, de către M. Sa regina Elisabeta.

D. Gârleanu i-a prezentat programul deschiderii stagiunii, în care program se află și piesa suveranei „*Văduvele d-lui Daniel*”.

M. Sa regina a regretat mult că nu poate lua parte la serbare.

D. Em. Gârleanu a fost reținut la audiția muzicală la care au luat parte prințesa Luiza de Wied, o admirabilă pianistă, Dall'Orso și cunoscutul violinist Enescu.

Apoi d. Gârleanu a fost reținut la masa de seară.

M. Sa regina și-a exprimat dorința ca scriitorii cari vor să scrie la cartea „*Sunt lacrimae rerum*”, să dea bucațile cât mai curând, ea lucrarea în frunte cu articolul reginei, să apară înainte de Crăciun, în limba germană. Traducerea o va face chiar regina, care dorește ca înainte de sfârșitul lunei, scriitorii cari i-au citit la Constanța, să-i citească din lucrările lor și la Sinaia.

M. Sa regina a pregătit un nou volum de versuri intitulat „*Armonii ingeresti*”.

Regele Bulgariei în Ungaria. Regele Bulgariei a sosit la Alcsut, pentru a vizita pe prințesa Clotilda. Cu această ocaziune a luat parte la vânătorile ce s'au aranjat acolo. În onoarea regelui s'a dat un prânz. Din Alcsut, perechea regală bulgară a plecat spre Budapesta, unde a ajuns joi la 2 ore și 10 minute d. am.

După un cias însă, în care timp regele Ferdinand s'a întreținut cu mai mulți demnitari unguri, — a părăsit Budapesta plecând spre Sofia.

Castigatorii premiului Nobel. Urmatorii s'au împărțit de premiul Nobel:

Premiul pentru chimie l'a primit profesorul Nerst, — inventatorul lampii Nerst; — premiul pentru pace i-a fost oferit lui Key; cel pentru literatură lui Maeterlinck; cel pentru medicină lui Alvar Gullstrand, — profesor al universității din Upsala — pentru studiul opticii ochiului.

Schimbări în ministerul de războiu. În noemvre, colonelul Urban Nándor, va părăsi direcția ministerului de războiu, apoi fiind înaintat, va primi comanda unei brigăzi din Ungaria de nord. Locul său va fi ocupat de colonelul *Bosy Adolff*.

Oaspeți din Rusia. Marea împărăție rusească nu mai cuprinde pe ovrei. Faptul acesta însă n'are nici o gravitate pentru ei, cari înzestrați cu un miros fin: al *geșefului*, au întrecut telegrafia fără sărmă în recunoașterea și urmărirea acestui *geșef*.

Un exemplu e următoarea știre:

Emigrările ovreilor din Rusia, urmează fără întrerupere. Dintre emigranți vre-o sută cinci-zece au intrat în Ungaria și dintre aceștia o parte au ajuns pe la Oradea-mare, alții pe la Arad.

În Oradea-mare au sosit după 7 săptămâni de rătăcire. Pentru ca să nu atragă atențiunea locuitorilor au intrat în oraș pe drumuri lăturalnice. După-ce s'au legitimat au fost luați numai decât sub protecția jidanilor din localitate; iar prin intervenția președintelui comitetului parohial ovreesc *Wechsler Adolff*, au fost ajutați cu bani.

Oaspeții spun, că nu vor rămânea în Ungaria, ci vor pleca spre Fiume, unde se vor imbarca spre America.

Chestia tovarășilor sătești în Bucovina. Primim spre publicare următoarea scrisoare:

Cernăuți, 14 octomvrie 1911. Mult stimate domnule director! În numărul 205 al „*Românului*” ați publicat o scrisoare intitulată „*Din Bucovina*” și semnată de *George Baltag*, pe care în notița redacțională îl numiți „un român fruntaș al Bucovinei”. Vă rog să binevoiți a publica pentru informațiunea cetitorilor d-voastră și întimpinarea ce v'o trimit în ce privește partea ce mă atinge pe mine personal.

1. E adevărat, că am fost la Dorna în afacerea societății „*Silva*”, dar nu cu scopul ca să-i conving pe țărani de foloasele „însemnate” ce le-ar avea dacă ar înființa o tovarășie, pentru-că țărani erau convinși de mult de acele foloase, dovadă că au cerut dela președintele Lupu ca centrala să-i sprijinească în acțiunea lor pentru cucerirea afacerii dela Dorna.

2. Nu e adevărat, că d. Florea Kupu m'a pus candidat la Rădăuți; ceea ce știe toată lumea. Fapt e că d. Florea Lupu a stăruit mereu pe lângă mine, ceea ce pot dovedi cu scrisori și martori, ca să candidez în alt cerc și de abia o săptămână înainte de alege a publicat un apel pentru mine, dar alta n'a făcut nimic. Candidatura mea a fost proclamată și sprijinită de majoritatea covârșitoare a țărănimii și cea mai mare parte a învățătorimii.

Învățătorimea în special în contra părerii d-lui *F. Lupu* nu m'a lăsat să părăsesc districtul Rădăuțului și să primesc candidatura oferită de partid în districtul Cernăuțului, unde aveam șansele cele mai bune.

Cu toată goana înscenată în cotra candidaturii mele, cu toate abuzurile ce s'au comis, țărănimea, călăuzită de învățătorime, mi-a dat

2500 voturi și n'a lipsit mult — 14 voturi — candidatul oficial, sprijinit de toți, să intre în balotaj.

3. Sunt în direcțiunea centralei și în comitetul executiv al ei și am coștiință curată, că mi-am împlinit datoria. N'am apărut nici-când și nici n'am făcut servicii d-lui *F. Lupu* în schimbul a 300 coroane ce le primesc dela „*Foaia Poporului*”. D. *George Baltag* ar face un bun serviciu opiniei publice, dacă ar arăta sub iscălitura sa, ce servicii i-am făcut d-lui Florea Lupu și cari sunt lucrurile ce le-am văzut la centrală și nu le-am dat la iveală, pentru-că eram plătit cu 300 de coroane pe lună.

Nu e adevărat, că primesc 300 de coroane pe lună dela „*Foaia Poporului*”, după cum s'ar fi putut și se mai poate încredința d. *George Baltag* din cărțile administrației, dacă ar fi om de buna credință și nu un calomniator.

Se înțelege, că nu voi intra cu d. Baltag în discuție asupra chestiunii, de sunt bun naționalist sau mă „*dau numai de naționalist*”, nici nu voi justifica tăcerea mea în chestia centralei.

De fapt centrala trece prin o mare criză și toți oamenii de bine se străduiesc să găsească o soluțiune, prin care să salveze situația și numai cărcotașii și oamenii, a căror suprema țintă e răsbunare politică, caută să tulbure și să compromită acțiunea de sanare. Când acțiunea de sanare va fi terminată, pot veni la rând articolele de ziare și atunci voi sta la discuție cu toți, cari vor lua răspunderea pentru ceea ce scriu, cu anonimi și pseudonimi însă n'am ce discuta.

Mulțumindu-vă, domnule director, pentru bunăvoința ce aveți de a publica aceste rânduri, vă salut cu deosebit respect: — *George Tofan*.

Pentru prizonierii politici din Rusia. Apelul următor, semnat de oameni din toate țările Europei de toate religiile și din toate partidele, a fost comunicat împăratului și împărătesei Rusiei, președinților senatului și dumei imperiului și directorului serviciilor penitenciare ale Rusiei:

„*În ocnelo și închisorile rusești mii de deținuți politici, bărbați și femei, sunt acum închiși la un loc cu condamnării de drept comun.*”

Ei mor acolo, încet sau repede, dar sigur, mor loviți de epidemia de tuberculoză, febră tifoidă, de mizerie fiziologică, pe cari le produc îngrămădirea în închisori și lipsa de aer și de hrană.

Sunt supuși pedepselor corporale, injurărilor necurmăte și determinați astfel sinuciderei colective.

În 1850, Gladstone cerea Europei să protesteze către regele Neapolului, care ordonase ca să fie încătușați în aceleași lanțuri ocazii politicii și ocazii de drept comun.

Noi apelăm, ca și dânsul, la conștiința Europei și cerem pentru prizonierii politici din Rusia:

1. Desființarea pedepselor corporale;
2. Condițiuni mai umane de sădășuire și hrană;
3. În fiecare închisoare, crearea de localuri deosebite pentru deținuții politici.

Apelul acesta e acoperit de numeroase semnături, și anume: *Franța, Elveția, Belgia, Italia, Austria, Boemia, Germania, Spania, România și Bulgaria.*

Un înalt demnitar rus acuzat de înaltă trădare. „*Nowoje Wremja*” din Petersburg anunță că un înalt demnitar este acuzat a fi furnizat guvernului chinez desenuri și secrete strategice.

E vorba de guvernatorul general *Gonsati*, care de curind era numit între candidații pentru postul de ministru de interne.

Senzaționalele isprăvi ale unui escroc. Din Paris vine știrea, că ancheta asupra pretinsului administrator colonial *Delfoud*, care s'a datat la isprăvi ce amintesc incidentele dela *Köpenik*, a stabilit următoarele amănunte interesante:

Delfoud și-a organizat o escortă de oameni îmbrăcați în uniforme fantastice și în frunte cu un gornist a cutreerat diferitele regiuni ale țării, dându-se la tot felul de escrocherii.

Ei sehestră două vagoane pe câmpul manevrelor din ultimul timp, și făcu ca corespondența să-i fie adresată la cartierul unui colonel, șef de corp.

După catastrofa cuirasatului „*Liberte*”, *Delfoud* s'a dus pe la familiile marinarilor morți spre

a le exprima în numele guvernului condoleanțele acestuia.

În localitatea Dellis el fu primit cu toate onorurile cuvenite, și de oarece venise însoțit de escorta în frunte cu gornistul, nimeni nu se îndoi de adevărul aserțiunilor lui Delfoud.

Până acum nu s'a putut stabili identitatea escrocului. Se pare însă că el e din Martigny.

Legatul Victor Petrișor al fondului episcopului Nicolae Popea pentru masa învățăcelilor meseriași. Neconsolata mamă *Ana Petrișor n. Ogrea-nu*, văduvă de învățător din Vestem, în nemărginita durere pentru pierderea unicului său fiu *Victor Petrișor*, absolvent al școlii economice dela Hereștreu (București) și fost șef de cultură la domeniul coroanei Sădova (România), din prilejul împlinirii aniversarului al 8-lea dela moartea lui, pune te-meiu cu 100 cor. la *Legatul Victor Petrișor al fondului episcopului Nicolae Popea pentru masa învățăcelilor meseriași*, întemeiat de „Reuniunea socialilor români din Sibiu”. Din venitele legatului, care va spori din camelele capitalului, din donațiuni pioase făcute de rudeniile și prietini decedatului, de obștea din Vestem și de alții: 20 procente să vor capitaliza, iar 80 procente să vor folosi la ajutorarea copiilor săraci, dar cu purtări bune și sărguincioși din Vestem, cari să vor aplica la meserii, iar când va fi dată puțină să se activeze masa învățăcelilor, li-se va da cel puțin o mâncare pe zi. Din 100 cor. doamna Ogrea-nu a pus la mână președintelui Tordășian 20 cor. rămânând ca restul să-l plătească în rate. Dat fiind, că Reuniunea meseriașilor Sibieni dispune și de legatul T. L. Albini, cu scop de a ajuta copiii săraci din Cut, legatul mult regretatului Victor Petrișor este al 2-lea. Angajată în felul acesta populațiunea din comuna Cut și Vestem la contribuiri, avem speranță, că părinții din partea locului își vor da copiii cu mai mult drag la meserii pe deoparte, iar pe de alta, dată îi va fi și Reuniunii cu mai multă ușurință puțină să inaugureze de mult și de mult dorita „Masa învățăcelilor meseriași”. În scopul înmulțirii legatelor Reuniunea va face apel la oficiile parohiale concernente, să stăruie cu deosebire în postul mare a sfințelor Paști, când credincioșii sunt mai aplicați la aducerea de prinoase întru iertarea păcatelor pentru contribuiri cât de modeste, cari de altfel pot fi și în naturalii sau alte produse economice, ce să pot preface în bani. — *Dzeu vede.*

Apel și rugare. Subscriși în numele poporului gr.-or. român din Bontăști rugăm respectuos pe Prea onorabili domni și prea onoratele Direcțiuni a institutelor de credit și economii românești, să binevoiască a răspunde în timpul cel mai scurt posibil rugărilor primite dela oficiul parohial gr.-or. român Bontăști, în scopul renovării sf. biserici pentru de a ne putea termina lucrările începute de renovare la aceasta sf. biserică. Cu deosebită stimă,

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”,

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(60) — Urmare. —

Fără îndoială vor fi aflat deja despre aceasta dela cei scăpați din Trons și Tavanassa. Răsunarea lor nu va întârzia.

— Asta ne-o făcură medelsenii în furia lor turbată, — zise Uli năcăjit. — N'am putut face nimic cu nebunii, că să-i împiedecăm. Despre partea mea pățească-o! Ne-au adus pe dracul pe cap, acum poftescă să-și ia plata pentru osteneală! Nu am fi pățit-o noi așa de urt, — crede-mă, — numai să nu-și fi călcat cuvântul austriei la Chur. Mnealor au făcut păpara și noi trebuie să o mâncăm.

— Ai luat parte la luptă?

— Ba bine că nu, dle căpitan. Dupăcum bine știi și d-ta, eu sunt soldat vechiu și deoarece am mirosit deja praf de pușcă, m'au făcut ofițer. Ordine însă nu am putut face, căci nu mă asculta nimenea. De zece-ori mai tari eram noi decât francezii și ti goneam dindărăt ca pe o turmă de oi. Să ne fi grăbit la timp austriei într'ajutor, n'ar fi mai rămas nici picior de franțuz. În loc să ne ajute, aliații noștri leneși ședeau la căzanele lor și-și

Cornel Sabou, paroh gr.-or. român. *Marcu Ilea*, episcop bisericesc.

Atentatul din Rusia. Moartea principelui *Trubetzkoi*. Cu privire la asasinarea prințului *Trucetzkoi* se mai cunosc următoarele amănunte:

Asasinul *Wladimir Cristici* e nepotul prințului *Trubetzkoi* și fiul senatorului *Cristici* decedat anul trecut.

El ceruse prințului *Trubetzkoi* să pună sub interdicție pe cele trei surori ale lui cari erau foarte cheluitoare și să devie tutorele lor.

Prințul *Trubetzkoi* a refuzat acest lucru și *Cristici* s'a strecurat la el în casă și l-a împușcat. El a murit imediat.

Asasinul este căsătorit de patru ani și are trei copii.

Dramă de dragoste. Tânărul cu bună stare *Balașiu Varga* din comuna *Hajduszovat*, iubea pe fata *Szölösi Piroška* din aceeaș comună. Ei voiau să se căsătorească. Părinții însă n'au vrut să le dea consimțământul.

Din aceasta pricină, *Balașiu Varga* s'a hotărât să pună capăt vieții amândurora. El și-a împușcat iubita, omorându-se apoi și el.

Otrăvire. Din Paris aflăm următoarele: Căpitanul corăbiei „*Bougouville*” petrecând cu mai mulți prietini a fost jertfă a unei otrăviri împreună cu 5 din oaspeții săi.

Cei ce-i serveau din greșală au adus printre sticlele de vin și una de fenol (otrăvă destul de puternică).

Fenolul a fost turnat în pahare și aproape toți băut cu convingerea, că li-s'a servit vin. În timp de șase minute însă căpitanul și cinci oaspeți au murit otrăviți. Ceice au luat, îndată antidot au rămas în viață dar încă foarte rău bolnavi.

Inchiderea unor școli din România din cauza holerei. Școlile din orașul *Călărași* au fost închise din cauza epidemiei de holeră. Ministerul instrucțiunii a trimis o circulară tuturor școalelor din acest oraș, prin cari le atrage atențiunea să procedeze la desinfectarea imediată și cât se poate de completă.

Zbor peste Apenini. Se comunică următoarele despre zborul ce l-a făcut aviatorul *Levasseur* din *Bologna*: Azi dimineață în 21 octomvrie la ora 8 și 56 m. *Levasseur* s'a ridicat în monoplanul său, ajungând după câteva minute la o mie metri înălțime.

S'a îndreptat apoi spre *Monte Piaur* și după un ceas și jumătate lăsase *Apeninii* în urmă. A făcut astfel o sută klm. într'o oră și jumătate, trecând din *Bologna* la *Florența*.

În *Florența* a sosit la 10 ore și 28 m. a. m. *Levasseur* și tovarășul său baronul de *Nocet* au fost primiți în *Florența* cu cea mai mare însuflețire.

În fața altarului.... Un castel somptuos, din mijlocul codrilor seculari de brad în *Schwarzau*, înoată într'o mare de lumină. E castelul secular al familiei *Bourbon de Parma*, situat într'o regiune plină de vrajă.

Turnurile lui iluminate par'că privesc mai semet și codrii nestrăbătuți de picior omenesc din depărtări mari resfrâng ecoul veseliei ce stăpânește întreg ținutul acesta plin de farmec și de poezie.

În mijlocul unei pompe, cum numai rar se pomenește, își serbează azi moștenitorul presumpțiv, *Arhiducele Iosif Francisc Carol* cununia cu aleasa inimei sale, cu frumoasa princesă *Zita*.

Bătrânul nostru monarh, și el, a ținut să ieie parte la această legătură conjugală. poate singura bazată pe iubire reciprocă. Această nuntă s'a plăsmuit în cântarea paserilor în susurul dulce al codrului legănat de adiera primăverii. Actul de azi e consacrarea jurământului sfânt, ce l-a șoptit tânărul arhiduce reginei visurilor sale — nu de mult, astă primăvară, în umbra acelor brazi, cari repercutează azi înmuit, chiotul de veselie.

Tot jurul *Schwarzaului* e îmbrăcat în haină de sârbătoare. Des de dimineață zeci de mii, adunați din depărtări ca să vadă splendoarea cununiei princiare, formează flancuri nepătrunse din două părți. Așteaptă pe *Majestatea Sa*. Monarhul sosește la ora 4 în *St.-Egiden* însoțit de contele *Paar*. Dealungul drumului, ce-l face *Maj*. Sa pe o caleasă „*Mercedes*” e împărtășit de vii ovații. Sosit la castel, monarhul e primit în vestibul de către mire, care îl conduce în sala de primire, unde întâlnește pe principesa *Maria Antoinette*.

Cu câteva minute înainte de 12 convoiul de nuntă a plecat la capelă. Curtea era prizărită de o mulțime de fotografiști și cinematografiști.

În fruntea convoiului merge mirele, la

pregăteau în tihnă prânzul. Ai noștri s'au purtat ca niște eroi. Înaintaserăm până la grădinile orașului *Chur*! Deodată începu să ne trzneaască. De după fiecare tufă și mărăcină pândeau câte un franțuz și câte o pușcă. Plouau gloanțele ca grindina. Toate acestea însă n'ar fi fost nimic, căci noi tot înaintam. Deodată însă ne trezirăm în mijlocul nostru, — par'c'ar fi căzut din cer, — cu o zamă de husari cu săbiile scânteietoare. Cât ce-ai bate din palme, se schimba jocul. Toți câți nu voiau să fie călcați în picioare sau străpunși de săbii, o luau — care pe unde apucau — la sănătoasa. Turnurile urlau după noi, iar gloanțele ne șuierau pe la urechi, par'c'ar fi fost o mulțime de pașeri. Sute și sute de oameni de treabă, cari meritau o altă îngropare, cădeau ca buștenii.

În felul acesta conversând își mai scurtău din cale, până când noaptea îi învăliu cu umbrele sale. Bateriile, cari bubuieră pân' aci întru urmărirea lor amuțiră, iar gloțașii oboșiți își încetău mersul, sau își căutară adăpost și sălaş pe noapte prin sate, la sălaşuri, prin colibi și șuri de fân. O noapte nefericită, plină de temeri trecu și, vai! mulți erau de aceia, cari nu mâncaseră și nu beuseră nimic.

Flavian însoțit de credinciosul său *Uli* ajunse a doua zi la *Disentis* și la castelul de *Castelberg*, unde ajunsesse deja de mai nainte vestea temută despre căderea miliției.

XXXI. Un cuvânt de adio.

Vederea doamnei de *Castelberg* fu pentru *Flavian* ca apariția dulce a îngerului păzitor. Cei

doi bărbați fură tratați cu de toate ce putea mai bun da bucătăria și celarul.

Dupăce povesti amănunțit istoria nefericită a campaniei de trei zile, zise dânsa:

— Văd din ochii d-tale, că ești pirotit și abia aștepti să te hodinești. Ai voie să o faci, mâne apoi vom mai vorbi. Deocamdată însă numai două vorbe încă. Am să-ți dau o epistolă a paterului *Gregoriu*. Venerabilul bătrân a plecat ieri sau azi însoțit de întreg personalul claustrului de aici. Unde? — nici eu nu știu. Și-a exprimat părerea de rău, că nu poate să te mai vadă. Nu-i tocmai corect, că în aceste vremuri de răstârște, cucernicii păstori și-au părăsit ei cei dintâi turma. Însă cine știe... poate că nu le-a stat în putere să facă altfel... Și dșoara de *Stetten* s'a refugiat.

— Care va să zică eu sunt absolvat în cazul acesta de orice îndatoriri și pot să mă dedic exclusiv serviciului d-voastre, prea stimat d-voastră.

— Nu iubite căpitane, n'am înțeles așa. D-ta rămâi aici numai până la sosirea trupelor franceze, când probabil nu vom mai fi în pericol.

Mai departe nu te voi reține. Așa ne-am înțeles cu d-șoara de *Stetten* *Eri* s'a dus nefericita damă în sus la *Briegels* la un cunoscut al meu, la amanul de acolo, căruia i-am recomandat-o și unde dânsa e în siguranță deocamdată cu bolnava ei.

Acolo, — în depărtare de câteva ore de aici, — te așteaptă dânsa.

Flavian se supuse voios tuturor dorințelor și poruncilor doamnei de *Castelberg*.

dreapta având pe Maj. Sa, iar la stânga pe mamă-sa Maria Iozefa. Le urmează princesa Zita acompaniată de către mamă-sa și principele de Madrid. În rândul al treilea au venit regele saxon August Friderich și moștenitorul Francisc Ferdinand, apoi ceilalți între cari și soția clironomului nostru, princesa Hohenberg.

Actul cununiei l'a săvârșit majordomul papal, Bisleti. Nași au fost regele saxon, Maind Josefa, Don Jaime de Bourbon și Maria Antonia.

Bătrânul nostru monarh, fericit și el de fericirea tinerilor, după serviciul divin i-a felicitat înodată cu lacrimi în ochi.

La ora 12 și jum. s'a dat un ospăț somptuos și bogat.

Vârsta oului. Societatea de avicultură din Saxa, a recompensat un procedeu pe cât de simplu pe atât de ingenios menit să stabilească în mod precis vârsta oului.

Acest procedeu este bazat pe faptul următor: un ou pus în apă, ia o pozițiune diferită, după vârsta ce el o are.

Astfel oul proaspăt rămâne orizontal în lichid; acela de 3 până la 5 zile face cu orizontul un unghi de 30 de grade; acela de 8 zile un unghi de 45 grade; acela de 8 săptămâni un unghi de 75 grade.

Oul vechiu de tot, plutește în apă.

Tot pentru a determina vârsta oului, se întrebuintează un flacon de sticlă gradat: fiecare înclinație a oului, corăspunde cu un grad de pe flaconul de sticlă.

Teatrul Apollo. Măne (duminecă), teatrul Apollo va prezenta următorul program:

1. Evenimente cinematografice (tablouri de pe natură. Punctul stabil de program al teatrului Apollo). — 2. *Jertfa mormonului.* (Filmul e de 1500 m. Intâmplare din viața detectivilor, în 3 acte, de Fred Torgsen. Cea mai nouă senzație a soc. „Nordisk Filmcompany“. Rolurile sunt susținute de cei mai renumiți actori danezi).

Reprezentările se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fl., 60 fl., 40 fl. și 20 fl. — Orhestră proprie.

x Rostul medicamentelor în contra vâenei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „Apa amară naturală Franz Iosef“ (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în apotece.

Dupăce fu concediat de către dânsa, se retrase în odaia sa, unde eeti epistola paterului Gregorius.

Cuprinsul epistolei, — deși enigmatic și neînțeleas alocurea, — era atât de interesant și atrăgător, încât i-l citi de mai multe-ori după olaltă și era p'aci să-și peardă somnul.

— Cine știe, — scria în epistolă, — mai vedea-te-voi vr'odată iubitul și tânărul meu amic în această viață.

În vremuri precum sunt acestea, cari le trăim, ar fi o orbire temerară să zidești cu siguranță și chiar numai pe ora, — necum pe ziua, următoare.

Pentru orice eventualitate, îmi iau adio dela d-ta, care mi-ai fost drag în urma felului d-tale de a fi și a gândi.

Nu-i nevoie să-ți mai atrag atențiunea asupra familiei de Castelberg, îndrănesc însă să pun o vorbă caldă la d-ta pentru d-șoara de Stetten. Eu o cunosc demult deja, încă din Germania. Dânsa a fost și este încă prietina mea și numai din vina mea, — durere, — a ajuns dânsa în acest ținut nenorocos.

A venit în Bünden înainte cu câteva luni se cerceteze pe una, — Doamna de Salis, — în Chur, apoi aici la doamna de Catelberg, care a fost de o bunătate de nedescris cu dânsa. Cu această ocaziune fu surprinsă aici de invaziunea trupelor franceze, de izbuenirea revoltei la poporul din părțile acestea și în urma nesiguranței, ce domnea pretu-

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, căci după o praxă îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebes) Sebeșul-săseșc. Atrag atențiunea On. cetitori, eum că efeptuiesc ghetele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebes*, str. Grecilor Nr. 9.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzin, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Ultima oră

România contra Bulgariei.

București. — Un ofițer superior la întrebarea, că ce atitudine va lua România în cazul unui războiu turco-bulgar, a declarat unui ziarist următoarele:

— D-ta mă vei întreba acuma, că ce atitudine vom lua noi, Românii, în cazul unui războiu turco-bulgar? Fără înconjur fți răspund: *Vom intra în Bulgaria, pentrucă aceasta ne-o impun interesele noastre de stat față de un popor slav, care voește să se extindă și pentrucă și interesele marilor puteri cu cari suntem în alianță, o pretind aceasta.* Noi suntem gata de războiu. De zece ani jertfim și muncim pentru întărirea armatei noastre și cu bucuria putem spune, că și putem conta la ea. *La toamnă ne va cuprinde și pe noi delirul războiului fiindcă față de întărirea vecinilor noștri nu putem rămânea nici noi indiferenți.* Răzimându-ne pe forța noastră armată în războiul acesta nu vom pierde nimic.

Anglia nu va anexa Egiptul.

Viena. — „N. W. Tageblatt“ scrie: În cercurile diplomatice de aci nu se dă crezare știrilor după cari Anglia ar avea intențiunea să anexeze Egiptul.

tindenea, se văzu nevoită se întârzie aici mai mult decât avea de gând la început.

Eu însumi îi dădusem acest sfat, căci mi se părea, că e mai mare siguranță aici — pind dânsa o austriacă, — decât în Chur. Te conjur pe tot ce ai mai scump iubitul meu amic și pe tot ce, — având o oarecare legătură cu o anume Roză dela Disentis, — este sfânt pentru d-ta se iai pe dama neajutorată și singură sub scutul d-tale, pânăce ce va fi în siguranță.

Da! Îți mărturisesc, că această Paulină a fost idealul tineretelor mele, o dragoste de care nu mi-e rușine nici azi, când mă gândesc la ea, o dragoste, căreia și-a închinat și dânsa întreg restul vieții sale rămânând nemăritată.

Precum vezi nu ți-am evocat înzădar în memorie Roza dela Disentis. Și d-ta ai iubit. Eu fți cunosc secretul inimii dela prietina mea, care a fost în Viena și prietena fetei aceleia nobile, care indusă în rătăcire de oameni răi s'a lăpădat de d-ta și te-a osândit nevinovat, ca se fie mai apoi și dânsa osândită, condamnată de d-ta. Rămâi cu bine!

D-zeu să te aibă în paza sa! Noi singuraticii muritori contribuim numai cu fricele de năsip la zidirea templului veșnic al lui Dumnezeu. Îdestulează-te, — acolo unde-l găsești, — și numai cu fricelul acela de năsip și vei fi mai mulțumit cu d-ta și cu lumea, — adevă mai fericit. Ți-o dorește aceasta din toată inima, amicul d-tale.

P. Gregorius.

Se accentuiază că o asemenea procedare ar fi în contrazicere cu principiile de cari e condus de ani de zile Sir Eduard Grey în politica sa externă.

Zvonul anexării a fost răspândit eri la Bursa din Berlin fără a avea însă influența dorită.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Flavian făcuse în timpul din urmă mult prea multe experiențe, decât să nu fi avut ultimele cuvinte ale înțeleptului Benedictin, influință asupra lui. Adevărul aceloră, ajunse să fie convingerea lui. La acest adio al cucernicului bărbat se gândea și aducând în legătură evenimentele extrem de grave de cari a avut în vremea din urmă parte și de cuvintele călugărului, cari erau o mângăere, învățatură pentru el, i-se părea acum ca și când o ființă superioară l-ar fi părăsit.

Și Paulina, aceea Paulină, care a fost odinioară idealul tineretelor acestui moșneag și care până aci nu avusese nici o însemnătate în ochii lui, acum i-se părea că a fost adusă de o putere mai înaltă în calea lu și cine știe? nu se poate oare întâmpla să-și regăsească cu ajutorul acestui geniu paradisul pierdut?

Multe lucruri până aci neînțelese, enigmatice, cari îi atâtau numai curiositatea, prin prezența Paulinei și prin legăturile ei cu Elfrida, se clarificaseră. Elfrida de Marmels a fost așadar „dusă în rătăcire“ numai și poate și acuma deplânge încă, asprimea sa și este poate și acuma credincioasă făgăduinței făcute mai de mult. Cine știe, poate și despărțirea lor ca multe altele să fie opera ticălosului, ce se chema Malariva. El și-a ispășit și încă greu păcatele.

(Va urma).

„LUCEAFĂRUL“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII ÎN VERSECEZ

Concurs.

Direcțiunea „Luceafărul“ institut de credit și de economii din Versecz publică prin aceasta concurs pentru

două posturi de practicanți

salarizați cu un salariu începător de **100 Cor. lunar.**

Dela petenți să recere ca să fie absolvenți ai unei școli comerciale sup. din patrie cu matura, cunoașterea limbilor române, maghiare și germane în scris și vorbit și că sunt pe deplin sănătoși. Cererile sunt de a se înainta direcțiunii în scris (scrise de mână proprie) până cel mult la **31 octombrie** a. crt. st. nou. Postul e de ocupat în data după alegere. Reflectanții cu praxă sunt preferați.

Din ședința direcțiunii ținută în Versecz la 18 octombrie 1911.

DIRECȚIUNEA.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Joka No. 2!

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plățire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul il. gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH IÓZSEF
SZEGED, STRADA KÖNYÖK Nr. 3.**GYAPJAS LAJOS**

măstru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :
Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

Dumitru Martin măstru
tâmplar
Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale foarte uscate. Intreprinde și execută conștențios tot felul de lucrări aparținător branșei acesteia, aranjamente interne și lucru pentru edificii, oriunde, și în orice stil.

— Preț convenabil! —

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva **HUGO APFELBAUM**

GEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII.
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TĂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

BLĂNĂRII

precum: beauri, (muft), tocuri de picioare. Jachete după croiu englez și francez, berletuelli ∴ (cuptușeli) cu lână etc. ∴
Reparări și transformări bune și estive se pot executa la

NICOLAE GRUIȚIA
BLĂNAR DE LUX.

TEMESVĂR-JÓZSEFVÁROS, Hunyadi-ut. 9.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József
Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

Noutăți igienice
de gumă și bășică de pește.

Specialitate preservativă fabricat veritabil francez și american în pachete originale.

Recomandată de medicii!

Garanță.

Nou! „Fatime“ I și II calit. Prețul 1
— duzină 6 și 8 coroane. —
„Semiramis“ I și II calit. Prețul
— duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele mai excelente produse din această specialitate și se pot procura exclusiv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray“ **NOU!**

Cel mai sigur și mai practic mijloc de prezervare a veacului nostru. Prețul per bucată **15 cor.**

Se trimite direct prin fabrica de instrumente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preainterentul meu cel mai nou preț curent ilustrat cu peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

Telefon 13—76.

Mijlocitori se caută în fiecare oraș cu provizune considerabilă.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorității).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, argintarii și orloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlile de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Pentru sezonul de toamnă și iarnă!

∴ Recomand magazinul meu bogat asortat în ∴
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totdeauna recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în branșa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BALINT „JÁNOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc intrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru național,
încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Mătăsuri louisien 48 cr. — Pongée 65 cr.

Zace în interesul d-voastre

ca înainte de a vă procura cele trebuincioase pentru toamnă să cercetați noutățile de toamnă din mătăsă și lînuri de spălat aflătoare în magazinul

Frații Popper (Popper Testvérek)

în Arad, strada Forray.

Catifea luxoasă pentru haine 65 cr. Catifea turcească dela 75 cr.

Rugăm binevoitorul sprijin.

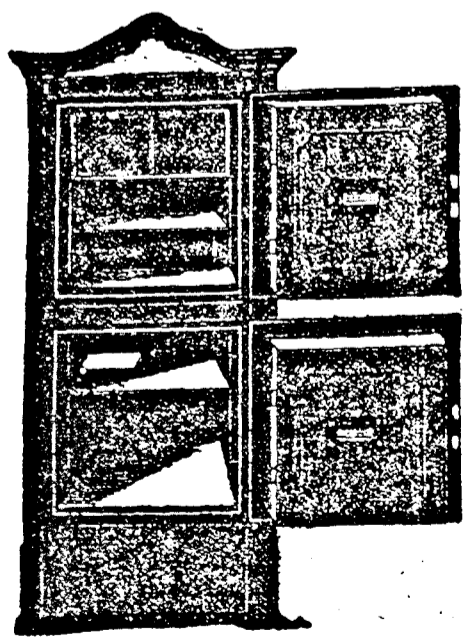
Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștientos.
Prețuri moderate.

Cataloge de prețuri gratis și franco.
Prima referințe.

E. Purece,
Sibiu—Nagyseben, Strada Faurului
(Schmiedgasse) Nr. 19.

URMAȘII IOSIF STICH

croitor de reverenzi și haine civile
CARANSEBEȘ, peste drum de reședința episcopescă

Se recomandă p. t. public pentru facerea de tot felul de
haine bărbătești

din cele mai bune stofe din țară și străinătate, cari se află totdeauna în mare variație și după fasonul cel mai nou în depozit.

On. preoțimi, cât și On. teolog:

le atragem atențiunea asupra reverenzilor și saloanelor, lucrate cu șic, din stofe fine și croite după ultima modă.

Asigurând un serviciu prompt și real, rugăm marea publică de a ne onora cu încredere fiind sigur, că va fi deplin satisfăcut.

Comandele din afară se efectuează repede

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.
:: Contând la binevoitorul sprijin, rămân ::

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

**CELE MAI MINUNATE MANȘOANE,
: ȘI CELE MAI MODERNE BOAURI :**

SE POT CĂPĂTA CU PREȚURILE
CELE MAI IEFTINE ÎN MAGAZINUL
:: NUL DE BLĂNĂRII AL LUI ::

MAYER MIKLOS

ARAD, STRADA KOSSUTH 5.

(CASA PROPRIE).

TOT ACOLO SE PRIMESC SPRE
REPARARE TOT FELUL DE BLĂNĂRII FINE CU PREȚURILE CELE
:: MAI MODERATE. ::

GHEORGHE IANCOVICI prăvălie de manufactură.

== Arad, strada Forray Nr. 2. ==

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

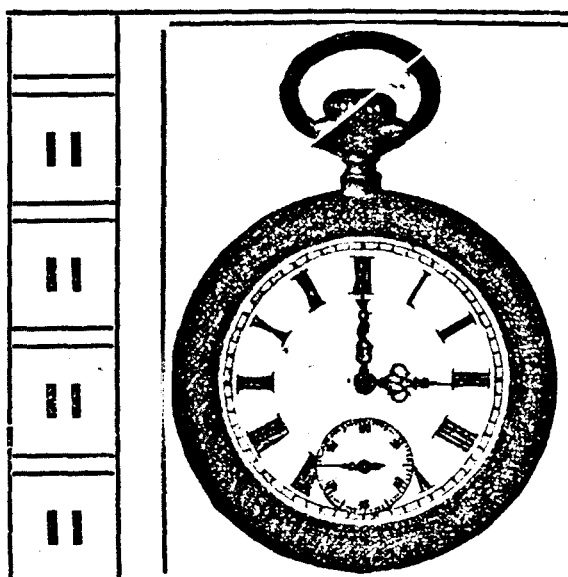
Mare isvor de cumpărat ieftin

KOPETKÓ KÁROLY junior
PRĂVĂLIE DE MODĂ.
ARAD, STRADA WEITZER-JÁNOS.
(Palatul minoritelor).
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 477.

Cu ocaziunea timpului de toamnă și iarnă, recomand costumele cele mai bune de stofe duble, catifea pentru haine, flanele franceze de lână, mătăsuri pentru bluse, muselină și escharpată de mătase pentru teatru precum și cele mai moderne mărfuri de blănării. Mare magazin de fabricații din patrie. Pânzături și servitii de masă, precum și albituri pentru bărbați. La cumpărări în bani gata 5% rabat.

Mare isvor de cumpărat ieftin

Serviciu prompt.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în **rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notă, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public român din Arad și provincă, că ospătaria de pe **piața Tököly Nr. 4** fostă a lui Reiter, am luat-o în primire și transformată conform recerștelor moderne, sub numirea de

„Polgári bór és sör csarnok”

o pun la dispoziția on. public.

Datorința mea principală va fi: să asigur și servesc publicul ce se va abate pela mine, cu bucate pregătite după cel mai bun gust și în exemplară curățenie; tot asemenea voi servi cele mai gustoase vinuri de sub podgoria Aradului, precum și bere de prima clasă dela Kőbánya.

Deci: mâncări bune, curate și gustoase. **Serviciu prompt.** Rog sprijinul binevoitor al on. public.

Cu toată stima:

SCH. BALÁZS

Ospătar.

Arad, Piața Tököly 4.

Arme de vânătoare
sistem Novotny,

Revolvere
sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramfoane de tot soiul, viole, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, ceter, harmonice. Binoculi și ochelane originale franceze, ochelane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate modern de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitatea cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY”

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oriul despre oricare articol.